

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik
Nalilersuinermi Suliniummut
Piumasaqaatit

Pituffik Titanium pillugu
Suliniut

Oktoberi 2017

1 AALLAQQAASIUT

Allakkiaq una Pituffik Titanium pillugu Suliniutissatut siunnersuummut atatillugu Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimi (VSB) Suliniummut Piumasaqaatinik (ToR) imaqarpoq.

Dundas Titanium A/S (Dundas Titanium) Kalaallit Nunaanni tunngaveqarpoq aamma Pituffik Titanium pillugu Suliniut (suliniut) 100 %-imik pigaa. Dundas Titanium A/S, Bluejay Mining plc-mit pigineqarpoq taanna London Stock Exchange AIM niuerfiani allattorsimavoq. Suliffeqarfiup aqqissugaanera ataani karsimi assiliartalerneqarsimavoq.

Dundas Titanium (ingerlatseqatigiiffik) piianiissaminut qinnuteqaammik piareersaavoq suliniut Qaanaamit 80 km-inik kujasitsigisumiiittoq, Qaasuitsullu Kommuniani (2018-imi januaarip aallaqqaataaniit Avannaata Kommunia)¹ inissisimasoq ineriartortinniarlugu. Suliniutip Ilmeniti piiarniarppaa, savimerngup titaniumip akuani pingaarnersaasoq.

Qinnuteqaammut atatillugu Dundas Titaniumip Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) aamma Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuineq (VVM) nassiuissavai, suliniutip sananeqarnerani, ingerlanneqarnerani aamma matuneqarnerani sunniutaasinnaasut aamma innarliinaveersaartitsinerit allaaserineqassapput. Saniatigut, Dundas Titaniumip akilersinnaassutsimik misissuinerit qinnuteqaammut ilanngullugit nassiuissavai.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) pillugu suliniummut piumasaqaataasunit anguniarneqarput:

- Suliniutip tekniskiunngitsumik ilisimatitsiissutigineqarnissaa, sumiiffimmi pissutsit ilisimasitsiissutigiutigalugit,
- Ajornartorsiutit pingaarnert Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimi (VSB) eqqartorneqartussat ilisaritinnissai,
- Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimik (VSB) suliaqarnerup nassuiaateqarfiginissaa,

¹ Qaasuitsup Kommunia marlungorlugu avinneqassaaq januaarip aallaqqaataani 2018: Kommune Qeqertalik aamma Avannaata Kommunia. Suliniut Avannaata Kommuniani inissisimavoq. Suliniummut piumasaqaatini siunissami suliassat allaaserinerini Avannaata Kommunia atorneqarpoq tunngaviumillu paasisutissat allaaserinerini Qaasuitsup kommunia atorneqarluni.

- Innuttaasut periarfississallugit suliniutip inuiaqatigiinnut sunniutigisinnasaanik aalajangeeqataanissaannik

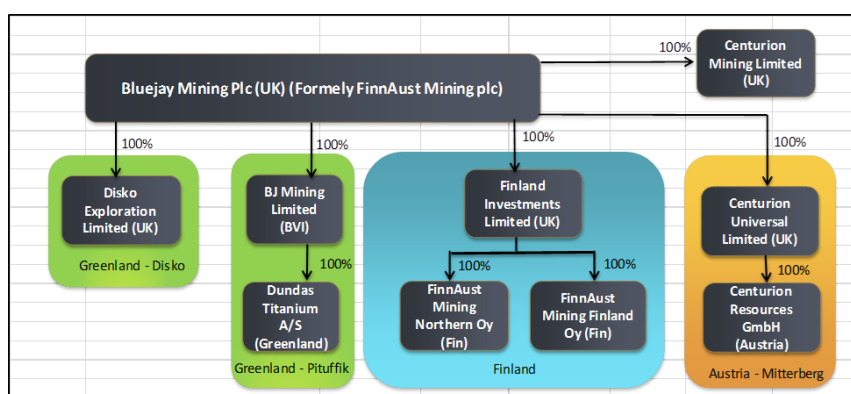
Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) pillugu suliniummut pi-umasaqaataasut taakku inaarutaasumik suliaapput, aamma allaaserineqarpoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerupq (VSB) siunissami suliarinerata ingerlanissaa.

Suliniummut pi-umasaqaatit allaqitassiatut suliat tamanut ammasumik tusar-niutigineqarluni saqqummiunneqarpoq (apriilip 12-ianniit – maajip 19-iannut 2017). Tusarniaanermi akissutit tiguneqarsimasut tamarmik saqqummersinne-qarput tusarniaanermi nittartakkakut itisiliilluni nalunaarusiamut illiullugu, suliffeqarfik aamma oqartussat tassani apeqqutigineqartunut² tamanut akissuteqarsimapput. Suliniummut pi-umasaqaatit taakku nutarterneqarsimap-put itisiliilluni nalunaarusiami akissutit naapertorlugit.

Dundas Titanium A/S

Dundas Titanium A/S, Bluejay Mining-ip Kalaallit Nunaanni piginneqatigiif-fiutigaa allamit aqunneqartoq. Bluejay Mining-ip Dundas Titanium 100 %-imik pigivaa. Bluejay Mining marsi 2017-ip tungaanut FinnAust Mining-imik taaguteqarsimavoq.

Takussutissiami ataaniittumi suliffeqarfiup Bluejay Mining-ip tamakkerluni aaqquissuusaanera assiliartalerneqarsimavoq.

² <http://naalakkersuisut.gl/kl-GL/Tusarniaanerit/Tusarniaanerit-pereersut/2017/Forhoering-for-kommissorier-for-VSB-og-VVM-for-Titaniumprojektet-ved-Pituffik>

1.1 Tunuliaqutaa

Sioqqat qernertut Thulep eqqaani 1916-mi ilisimaneqaqqaalerput, 1970-ikkunnili aatsaat pisarneq malillugu tulleriiarluakkamik misissuisoqarneratigut peqqissaarunneqartumik De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) misissuivigineqarput.

Suliffeqarfiup Pituffimmi misissuinerit 2015-mi aallarnisarpai, misissuinerit geologiimut geokemiskinik tigusinernik, misissuinerit immap, geofysiskimut tunngasunik silaannaallu fotogrammetriskiinik misissuinerit, paasiniaanernillu naliginnaasunik imaqarput.

Geokemiskinik tigusinerit sissami immap qaffassimaffianit, nikerarnerani sissanilu ulissimasunit tigusaapput. Tigusat saviminissap annertussusaanut pitsaasuunerannullu aalajangiinernut atorineqarput, aamma misiliutinut metallurkiskiusunut, nioqutissiallu akoqassusaanik pilersitsinernut atorineqarput.

2014-mi FinnAust (kingusinnerusukkut Bluejay Mining plc-mik taaguuserneqarsimasoq) aatsitassarsiornissamut akuersissummik 01-01-2015-imik tunineqarput Moriusap eqqaani, Kalaallit Nunaata avannaata kitaaniittumi, misissuissallutik (2015/08). Juli 2016-imi FinnAust (Bluejay Mining plc) suliffeqarfiup misissuinessamut akuersissutaa allivaat, piffik misissuiffissaq maanna 150 km² –mik angissuseqalerluni, misissuiffissap affaa sissaalluni ikkattoq. Akuersissut Kalaallit Nunaanni piginneqatigiiffiutiminut allamit aqunneqartumut Dundas Titaniummimut nuunneqarpoq.

2 VSB-P AKUERSISSUMMILLU PINIARNISSAP SIUNERTAA

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsisip aatsitassarsiornerit inatsisinik malinnilluarnissaat qulakkeertussaavaa, aatsitassarsiornerillu inuiaqatigiinnut piujuartumik sunniuteqarluarnissaat isumannaarniassallugu, takuuk §1(2).

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsisip taama siunertaqarnera pequtigalugu inatsimmi §76-imi aalajangerneqarpoq piiaanissamut ingerlatsinerit, soorlu aatsitassarsiornerit, inuiaqatigiinnut annertuumik sunniuteqassappata akuersissummik tunineqarsinnaanngitsut, aatsaalli ingerlatseqartigiiffik qinnuteqartoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermik (VSB) tunniussisimappat, taannalu Naalackersuisunit akuerineqarpat, takuuk, §76(1) Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermik (VSB) suliaqarneq *Aatsitassarsiornermi suliat ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermit (VSB) nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuut* (2016) malillugu ineriartortinneqassaaq (Najoqqutassat) pi-umasaqaatillu Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi, soorlu § 18a-mi aalajangersagaapput.

Najoqqutassiani aalajangersarneqarpoq aatsitassarsiornerissamut suliniutinut Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermik (VSB) ingerlanneqarnerani pingaarnermik anguniagai makkuusut:

- Soqutigisaqartut innuttaasullu pineqartut siusissukkut paasisitsiivigineqarnissaat peqataatinneqarnissaallu,
- Nassuiaalluartumik sumiiffimmi aatsitassarsiorortoqannginnerani inuiaqatigiinnut pissutsinik tunngaviusunik allaaserinninnissaq, suliap aallart-innginnerani paasisutissanik nutaanerpaanik tunngaveqartunik, pilersaarusiormi, piuaannartitsinissami siunissamilu nakkutilliinermi tunngavissatut atugassanik,
- Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissusiusunik nalilersuinissaq, sumiiffimmi nunamilu tamakkiisumi sunniutissat pitsaasut pitsaanngitsullu ersersinniarlugit,
- Aatsitassarsiornerup ingerlanerani sunniutaasinnaasut pitsaasut annerutikkusullugit, sunniutaasinnaasullu pitsaanngitsut killilersorniarlugit,

-
- Illoqarfiit, nunaqarfiit najugaqarfillu, sumiiffimmilu najugaqartut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunnertissinnaasut malinnaatinnissaat peqataatinnissaallu,
 - Pitsaasunik pitsaangitsunillu sunniutit suliarinissaannut pilersaarumik ineriartortitsineq (Iluaqutissat Sunniutissallu pillugit Pilersaarut).

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri (VSB) suliniutip:

- Kalaallinik sulisitsinissaq,
- Sungiusaanerit ilinniartitsinerillu aqutugalugit piginnaasanik qaffasaanissaq,
- Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq,
- Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliareqqiisinnaaneq.

2.1 Oqartussat akisussaasut

Oqartussaqaarfiit pingasut Kalaallit Nunaanni aatsitassanik isumalluutininik suliaasaqarfimmi aqutsinermit akisussaapput:

- Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalackersuisoqarfik
- Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiuuteqarnermuullu Naalackersuisoqarfik
- **Aatsitassanik Suliassaqaarfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik (EAMRA)**

Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalackersuisoqarfik aamma tassunga atasoq **Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik (MLSA)** akuersissutit aqunneqarnerinut, teknikkimut aamma ujarassiornermut tunngasunut akisussaasuupput.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermit Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik (MILT) inuussutissarsiutinut aamma sulisoqarnermut politikkit pillugit akisussaapput. MILT-i aatsitassarsiortunut Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) nalunaarusianik aamma Sunniutissat Iluaqutissallugu pillugit Isumaqaqatigiissutinik (IBA) aqutsineri akisussaapput.

Aatsitassanik Suliassaqaarfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik (EAMRA) avatangiisinut tunngasunik apeqqutinut aqutsineri akisussaavoq, ilagalugit Avatangiisinut Sunniutaasinnaasanik Nalilersuinerit (VVM).

2.2 VSB-p akuersissummillu piniarnerup ataqtigiinneri

Suliffeqarfik piaanissamut qinnuteqannginnermini misissuinkuuvoq, tassalu puaaffigerusutami qanoq piagassaqarneranik misissuinkuulluni.

Kalaallit Nunaanni qinnuteqaat paasissutissanik pingaartunik makkuninnga, soorlu immikkoortoq 1-imi taaneqartuni, imaqarpoq:

- Avatangiisinut Sunniutaasussanik Nalilersuineq (ilaatigut misissuinerit sukumiisut)
- Inuiaqtigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussanik nalilersuineq
- Akilersinnaassutsimik Misissuinerit

Inuiaqtigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) tunngavigalugu, ammasumillu tamanut ammasunik tusarniaanerit inernerit tunngavigalugit, Namminersorlutik Oqartussat, kommuni suliffeqarfillu suleqatigiillutik Sunniutissat Iluaqtissallu pillugit Isumaqtigiissut (IBA) aamma suleqatigiinnissamik isumaqtigiissummik taaneqartartumik, isumaqtiginninni-assapput, tassani ingerlatsivimmuut piumasaqaatit soorlu atorfinitsitsinermut, pisiniarnermik nalunaarutit, aatsitassanik suliareqqaarinninneq kalaallinik sulisunik ilinniartitsineq ingerlatsiviillu, allaaserineqassallutik. Takussutissiaq 2-1-mi Inuiaqtigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimik (VSB) suliaqarnerup tamarmiusumik ingerlanera takuneqarsinnaavoq, tassunga ilaalluni Suliniummut Piumasaqaatit (ToR) pillugit tusarniaaneq (tungujortoq taartoq) – tassa taanna massakut killiffiusoq Suliniummut Piumasaqaatit (ToR) pillugit ammasumik tusarniarneqarnera).

Inuiaqtigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimik (VSB) nalunaarusiami Suliniummut Piumasaqaatini (ToR) missingiut Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuinerimik (VVM) nalunaarusiami Suliniummut Piumasaqaatini (ToR) missingiut ilanngullugu tamanut ammasumik tusarniutigineqassapput. Suliniummut Piumasaqaatini (ToR) missingiummut oqaaseqaatit tamarmiusut tusarniaanerimik tiguneqarsimasut, Suliniummut Piumasaqaatip (ToR) inaarutaasumik suliarineqarnerani toqqammaviussapput, Inuiaqtigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerimillu (VSB) suliaqarnermik malitseqassalluni.

Takussutissiaq 2-1: Aatsitassarsiornissamut akuersissummik piniarnissamut atatillugu Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermik (VSB) suliaqarnerup ingerlarga

Ingerlatsivik sanaartorsinnaalinginnermini sukumiisumik suliat arlallit oqartussatigut akuereqqaarneqartussaapput, soorlu sanaartornissamut matunissamullu pilersaarutit, sulissanik nassuiaatit, upalungaarsimanissamullu pilersaarutit.

Suliniutip sanaartornerani, ingerlanneqarnerani, matulerneranilu nakkutilliinerit, naliliinerit, Sunniutissat iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiissummut (IBA) sulissanullu nutarsaatissat ingerlaartuassapput.

3 VSB-MUT INATSIITIGUT MALITTARISASSAT

Immikkoortumi matumani nalunaarsorneqarput malittarisassat najoqqutassallu suliariniakkamut attuumassuteqartut, pingaartumillu sammineqassallutik Inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussanik naliliinermut soqutiginaateqartut.

Inatsit pingaarnerusq suliariniakkamik ineriartortitsinermit ingerlatsinermilu malinneqartussaq tassaassaaq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersaq. (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit), 1. januar 2010 atuutilersaq (allannguut nr. 26, 18. december 2012-meersaq nr. 6-lu 10. juni 2014-meersaq ilanngullugit).

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsisip Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermit (VSB) suliaqarnermut tunngasor-taani pingaarnerit tassaapput:

- I. § 18(1) – kalaallinik sulisoqarnissaq
- II. § 18(2) – sanaartornissamut, pajutsittarnissamut sullissinernillu atugassanut suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut atornissaat
- III. § 18(3) – Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliarinnissinnaaneq
- IV. §78(a) – suleqatigiinnermi isumaqatigiissutip inatsisitigut tunngavia Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqatigiissut (IBA)
- V. Kapitali 18(a) – tusarniaaqqaarneq tusarniaanerlu

Kalaallit Nunaanni inatsisit:

- Silaannakkut angallassineq (Qallunaat inatsisaat BL 5-24)
- Allatigut kulturikkut kingornussanik illersuineq aamma kulturikkut itsarnisanik piujuartitsineq (Eqqissimatitsisaneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersaq)
- Pillaasarnermut Inatsisit (qallunaat pinerluttulerinermi inatsisaat nr. 306, 30. april 2008-meersaq)
- Upalungaarsimaneq (Kalaallit Nunaanni annaassiniarnissamut upalungaarsimaneq aamma ikuallattoornissamik qaartoornissamillu pitsaaliuinermit iliuusissat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 26. maj 2010-meersaq)
- Nunasiartorneq(Qallunaat peqqussutaat nr. 150, 23. februar 2001-imeersaq)

- Imaani isumannaallisaaneq (Inatsit nr. 882, 25. August 2008-meersoq)
- Suliffimmi Isumannaalisaanikkut Pissutsit Isumannaassuserlu (peqquussut nr. 1048, 26. oktober 2005-meersoq, taarserlugit inatsit nr. 295, 4. juni 1986-meersoq; inatsit nr. 321, 15. maj 2005-meersoq aamma inatsit nr. 193-mi §3, 26. marts 1991-meersoq) suliffimmilu isumannaalisaanikut pissutsinut isumannaassutsimullu peqqussutit aalajangersimasut.
- Pinngortitamik Avatangiisinillu Illersuineq (Inatsit nr.29, 18.december 2003-meersoq aamma inatsit nr.9, 22.november 2011-meersoq).
- Akileraarusiineq (Inatsit nr.12, 2.november 2006-meersoq, ukunungalu allannguutit: inatsit nr.3, 30.november 2009-meersoq, inatsit nr.20, 18.november 2010-meersoq aamma inatsit nr.37, 9.december 2015-meersoq)
- Greenland Oil Spill Response A/S pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 4, 4. Juni 2012-meersoq

Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat, nalunaarutaat pilersitaallu:

- Silarsuarimi kulturikkut eriagisassat nunallu ataasiakkaat kingornussaata pillugit isumaqatigiissut (UNESCO)
- Europami Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut
- Aatsitassarsionerup silarsuaani ammasumik sulinissamik pilersitsiniarneq (EITI)
- ILO-p isumaqatigiissutaa 169 – Nunat Inoqqaavisa Naggueqatigiillu Isumaqatigiissutaat
- ILO-p isumaqatigiissutaa 87 – Peqatigiiffeqarsinnaatitaaneq Iligiikkuutaarnermullu pisinnaatitaaffinnik illersuineq.
- ILO-p isumaqatigiissutaa 98 – Iligiikkuutaarsinnaatitaanermut Ataatsimoorussamillu Isumaqatigininniarsinnaanermut Pisinnaatitaaffiit.
- ILO-p nalutaarusiaa – Toqqammaviit pingaarutillit suliffimmilu pisinnaatitaaffiit.
- Nunat Tamalaat Angerfigeqatigiissutaat – Aningaasaqarnermut, Inuiaqatigiinnut Piorsarsimassutsimullu Pisinnaatitaaffiit.
- Nunat Tamalaat Peqatigiinnerat – Pinngortitamik Paaqutaginninneq.
- OECD-p Suliffeqarfinnut naalagaaffinni amerlasuuniittunut malittarisassai.
- Nunami Ileqqorlunnermut UN-ip isumaqatigiissutaa
- Naalagaaffiit Peqatigiit Innuttaasutut Politikkikkullu Pisinnaatitaaffiit pillugit Isumaqatigiissutaat

-
- Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaat

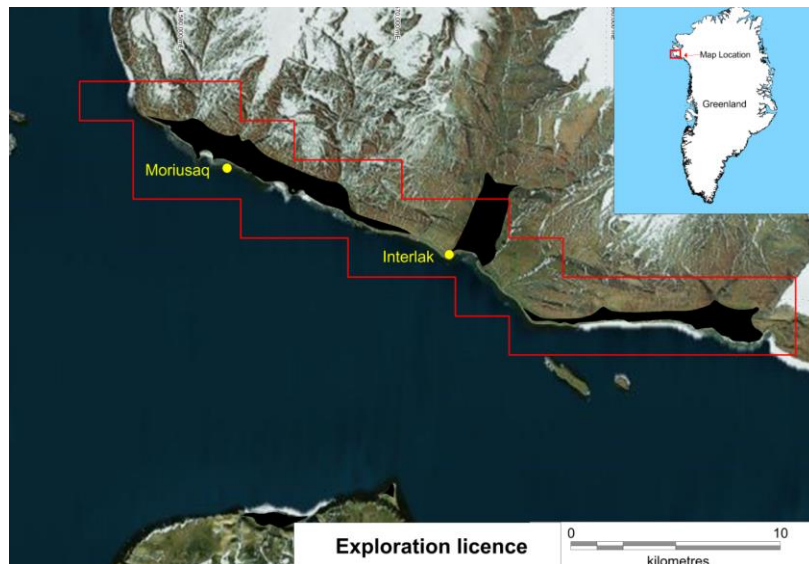
4 SULINIUTIP SUMIIFIA

Pituffik Titanium pillugu Suliniut Kalaallit Nunaata avannaata kitaaniippoq, Steensby Landip kangerluata kujataatungaani (Takussutissiaq 4-1 takuuk). Iloqarfinni qaninnerpaaq tassaavoq Qaanaaq, suliniummit 80 km-inik avannarpasinnerulluni. Thule Air Base Suliniutimit 40 km-inik kujasinneruvoq.

Suliniuteqrfiup eqqaa sissaavoq piffinnilu minnerni qaarsuulluni. Nunami ilorpasinnerusumi sissanik quassukkanik nunamillu pukkitsumik sioraasumik peqarpoq. Nuna sissamik portunerulaarpoq, immamiillu 2 km-inik ungasitsigisumi innaarsoqarluni. Nuna sikip/aputip aalluni akulikitsumik kuuttarneranit ilusilersugaavoq. Innaarsuit tunuanni mikisunik tasinngortaarpoq. Orpigaaqqanik paarngaqutaannalinnik orsuaasarpasuar-nillu naasoqarpoq.

Aatsitassaq pissarsiarerusunneqartoq tassaavoq ilmeniti, sioqqani qernertuni nassaassaasoq. Ilmenitimik annertuumik titanium oxidimik (TiO₂) akoqarpoq, nioqutassianut qalipaatisatut allanullu titaniummimik sananeqaatilinnut aatsitassaalluni pingaartoq.

Suliniutip ilmeniti sissamiittoq, immap naqqaniittoq sissallu eqqaani immap qaffassimaffianiittoq atorluarniarpaa.

Takussutissiaq 4-1. Piffiit misissuiffissat sumiinneri – EL2015/08

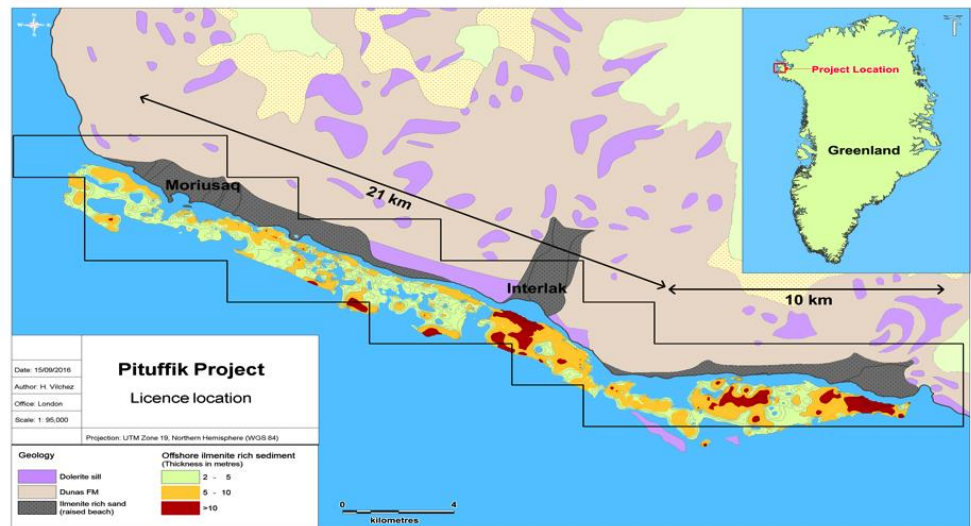
5 PITUFFIK TITANIUM PILLUGU SULINIUT

5.1 Suliniut siunnersuutigineqartoq

Pituffik Titanium pillugu Suliniutip siunertaraa Steensby Landip kujammut sineriaani titanium oxidit (TiO_2) iluaqutigissallugit.

Pituffik sumiiffinnik pingaarnernik pingasunik siunnerfeqarpoq 80 km sinnerlugit sineriak malillugu oqaluttuarisaanermi uppersineqarsimasunik annertuunik pitsaalluinnartunik ilmenitimid nassaasaqartoq, aatsitassiamik pinggortitamit akuiarneqarsimasumik, sumiiffinni tulliuttuni:

- Sissat qaffassimasut; ilmenitimid 1 km sinnerlugu silissusilimmik, itissusaa ilsimaneqanngitsumik, sineriak malillugu 20 km sinnerlugu unerarfigineqarsimasut,
- Sissat ulittartut; pineqarput sissami sioqqat ippinguussimasut immamut samminerat, ilagalugit sissaq, ulittarfii aamma mallertarfii, aamma
- Sissat kivisimasut; sissani ulittartuni immap ataaniittut pineqarput.

Pituffik maannakut 23.6 Mt-init 8.8 %-ia ilmenitimid (sumiiffimmi) aatsitassiaqartoq missingiunneqarpoq, tassunga ilaavoq sumiiffik qaffasissumik pitsaassusilik assigalugu 7.9 Mt-init 14.2 %-ia ilmeniti. Annertunerusumik misissuiffissatut siunniussat 90 Mt-ip 130 Mt-illu akornanni sumiiffimmi pitsaassuseq

TiO₂ 6.3 %-ip aamma 8.4 %-ip akornanni ilmeniti. Aatsitassaq taanna Moriusami sissap qaffassimasup 17 %-iata missaannaanit pissarsiarineqarsimavoq.

Dundas Titaniumip suliniummi aatsitassiap ataatsimut katillugu annertussusaa ukkatariniarpaa usitussusinnngortillugu, suliniutip nunarsuarmi pingaaruteqarnera ersersinniarlugu. Naatsorsuutigineqarpoq aatsitassaq aatsitassiamit ilanngunneqarsimasumit annertunerussasoq, tassami Iterlammi sumiiffiit, sissaq ulittartoq, kiisalu sissaq qaffassimasoq 25 km-i ilanngunneqarsimannngimmata aatsitassanik isumalluutigineqartunik naatsorsueqqaarnermi.

Aallaqqaamut Moriusap eqqaani sissat suliniummi sammineqassapput. Piiiaffiusinnaasoq alla tassaavoq Iterlak, Moriusamiit 13 km-imik ungasissusilimmi kujammut kangianiittoq, annertooujussuarmik peqarfiusoq. Maannakkuugallartoq aasap kiannerpaaffiani, tassa juunip qeqqaniit naaneraniiluunniit oktoberip aallartinneranut piiasarnissaq taamaallaat pilersaarutigineqarpoq. Piffissami tassani sila unerisimasarpoq anorersuaqassanani. Piffissami tassanissaaq umiarsuit sikusiutaanngikkaluit atorlugit piiiaffimmut umiartortoqarsinnaanissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ukiuni kingulliunerusuni sikuiaarnerusalersimavoq sivisunerusumik umiartortoqarsinnaanerani nassataqassagunartumik.

Dundas Titaniumip piiaanissamut akuersissuteqarfia Steensby Landip kujammut sineriaaniittoq pingasuinnik immikkoortortaqarpoq (Takussutissiaq 4-1) sissami 80 km missaannik isorartussuseqartumi sioqqanik qernertunik unerarfiusimasoq. Taamaattorli akuersissuteqarfiup ilaa Granville Bugtip kujammut kangianiittoq kisimi Pituffik Titanium pillugu Suliniummi piiiaffiginiarneqarpoq. Taamaammatt avatangiisinut sunniutissanik nassuiaat suliamut tassunga atasoq taamaallaat piffimmi tassani titanium oxidimik (TiO₂) piiiaffigilersarneqartumut tassunga tunngasuvoq.

Suliniummi tassani massakut sissaasumi aamma/imaluunniit ikkattumi sioqqanik milluaanikkut aatsitassat qallorneqassapput. Aamma suliareqqiiveqassaaq, ileqqaarinniffeqassalluni, umiarsuarnut usilersuiveqassalluni, sulisunut inissaqassalluni, kiisalu imermik innaallagissamillu pilersuiveqassalluni.

Sulisunut najugaqarfiit, suliareqqiiviit umiarsuarnullu usilersuisarfiit assigiinngitsut marluk Dundas Titaniumimiit takorloorneqarput. Siulleq tassaavoq taagorneqartut nunaqarfiusimasup Moriusap eqqaani sanassallugit. Aappaa tassaavoq umiarsuarmik atornikumik pisilluni, tassanilu sanaartukkat

inissillugit. Suliareqqiiviup saniatigut sulisunut najugaqarfiliortoqassaaq, kiisalu suliareqqitanut toqqorsiveqassalluni. Una suliaq periarfissanut marlunnut ammavoq.

Ukiuni 30-ni ukiumut 0,5-1,5 mt piiartarneqarnissaat maanna anguniagaavoq.³

Tassalu suliniutip immikkoortui pingaarnerit tassaapput:

Aatsitassarsiorneq

Aatsitassarisornermi sissami atortussat panertut nivaatarsuarnik assaassuarnillu qallorneqassapput imaluunniit sioqqanik milluaatit immamiluunniit assaatit atorlugit 10 meterit missaat tikillugit itissusilimmit sioqqat immamiittut qallorneqassallutik. Aatsitassarsiornerup ingerlanera pillugu annikitsorsiornerit immikkoortoq 5.2-mi allaaserineqarput.

Suliareqqiivik

Tassani aatsitassat sioqqaniit immikkoortiterneqassapput nakkartitsiviit saviullu kajungerisaanik immikkoortiteriviit atorlugit, tassa aatsitassat oqimaatsut tunisassiassat kiserngorutsillugit. Suliareqqiivik sissami inissisimassaaq, aatsitassarsiorluni ingerlatsiffiup eqqaani. Periarfissaq alla, Dundas Titaniumip umiarsuarmik poortorsimangitsunik angallassisartumik atornikumik pisinissani kinguneratigullu suliareqqiivimmik umiarsuarmi atorneqarsinnaasumik ikkussuinissaq eqqarsaatigaa.

Naammassillugit tunisassiaq (sioqqat aatsitassallit oqimaatsut) nunami imaluunniit umiarsuup usisarfiani toqqorterneqassapput. Nunami toqqortarineqassappata usilersortarfiliortoqassaaq tunisassiat ajornanngitsumik assartuummut issorarneqarsinnaanngorlugit. Tamatuma kingorna tunisassiat nunarsuarmi sumiluunniit pisisussanut assartorneqassapput.

Sissap siorai suliareqqiinermit sinneruttut sissamut utertinneqartartassapput, imaluunniit immamut itisuumut kivisinneqartassallutik. Sioqqat qanoq pineqarnissaat avatangiisit pillugit isumaliutersuutinik avatangiisinut sunniutissanik nassuiaammi saqqummiunneqartussanik tunngaveqarluni aalajangerneqassapput.

³ <http://www.titanium.gl/documents/in-the-news/Dundas-Titanium-article-in-Paydirt-Feb-2016.pdf>

Umiarsuarnut usilersuisarneq

Tunisassiassat nunami toqqortarineqassasut aalajangerneqarpat Dundas Titaniumip eqqarsaatigaa puttasumut assartuisarneq, "Floating Production, Storage and Offloading (FPSO)" atorneqassasoq Periaatsimi tassani sioqqat assartuummi prammimut kisarsimasumut assartorneqassapput, imaluunniit prammimi toqqorsivimmut sullulikkoortillugit issorarneqassallutik. Amerlasoorsuit prammimiilerunik umiarsuup usilersortarfianut isumamineersumik ingerlanneqartassapput. Periarfissaq alla tassaavoq umiarsuup kisarsimaffiata saniani immap naqqanut tunngasumik sissiuqaasaliorneq, tassungalu sioqqat assartuutit kaavittut imaluunniit sullullit atorlugit ingerlanneqassallutik. Prammimi sissiuqaasamiluunniit inissiigallartarneq umiarsuit assartuutit sukkanerujussuarmik usilersorneqarnerannik nassataqassaaq. Usilersueriaaseq ima aqqissuunneqassaaq umiarsuarmut 60.000 tonsiusumut naleqquttussanngorlugit.

Ineqarneq

Ineqarfimmiissapput nerisarfik, errorsisarfik aammalu sukisaarsaarfiusinnaasut. Dundas Titaniumip ineqarnermut sumiiffiit marluk isumaliutigai; Moriusami illuliat pioreersut atorneqarsinnaapput imaluunniit FPSO angallammut inissinneqarsinnaapput.

Attaveqarnikkut pilersuinikkullu atortut allat

Attaveqarnikkut pilersuinikkullu atortut allat suliniummit pilersinneqartussat ilaatigut tassaapput:

- Innaallagissiorfik imeqarfillu,, akuiaavimmut aammalu ikualattoqarnerani atugassamik.
- Sulliviit allallu
- Qulimiguulinnut mittarfik sulisunik, aammalu napparsimasoqartillugu aqqunartoqartilluguluunniit aallarussigasuarnermi atugassaaq
- Kiassaateqarfik
- Qarasaasiaqarfik attaveqaateqarfillu
- Eqqaaveqarfik imermillu errortuutikumik suliareqqiivik

Sulisussat amerlassusissaat naatsorsuutigineqartut

Maannakkorpiaq ilisimaneqanngilaq sulisussat qasserpiaat atorfissaqartinneqarumaarnersut, nalunaarsuiffik 5-1-mili sulisussat amerlassusaaat naatsorsuutigineqartut takuneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 5-1: Sulisussat amerlassusaaat naatsorsuutigisat

	Sanaartornermi	Ingerlatsinermi	Matunermi
Periarfissaq 1 (FPSO angallat)	Inuit 30-50-t	60-100	5
Periarfissaq 2 (nunami sanaartorneq)	100	60-100	5

Ilmenitimik nioqqutissiaq

Savimerngit sananeqaataannik misileraanerup takutissimavaa Pituffik Titanium pillugu Suliniummit ilmenitip nioqqutissiarineqarsinnaasup pitsaassusaa.

Sukumiisumik kemii atorlugu Premium Ilmenite Product-imik (nutsernera: Ilmeniti Pitsaalluinnartumik Nioqqutissiaq) misissuinernit, qanittumi savimerngit sananeqaataannik misileraanermik ingerlatsinerup takutsippaat nioqqutissiap aseruutaasumik akuisa nalingi appasissorujussuit anguneqarsinnaasut:

TiO ₂	46.5%
FeO	39.2%
Fe(t) as Fe ₂ O ₃	55.0%
SiO ₂	0.71%
ZrO ₂	0.12%
Al ₂ O ₃	0.09%
CaO	0.15%
MnO	0.52%
Cr ₂ O ₃	0.06%
MgO	0.78%
Nb ₂ O ₅	0.029%
CeO ₂	0.01%
P ₂ O ₅	0.002%
Na ₂ O	0.02%
V ₂ O ₅	0.35%
Th	<10ppm
U	<10ppm

Premium Ilmenite Product (nutsernera: Ilmeniti Pitsaalluinnartumik Nioqqtissiaq) naleqquttuvoq toqqaannartumik kloridip kusernikunngorlugu suliarineqarnissaanut, aamma pilersaarutigineqarpoq Amerikamut Avannarlernut, Europamut Aasiamullu nassiunneqartarnissaa.

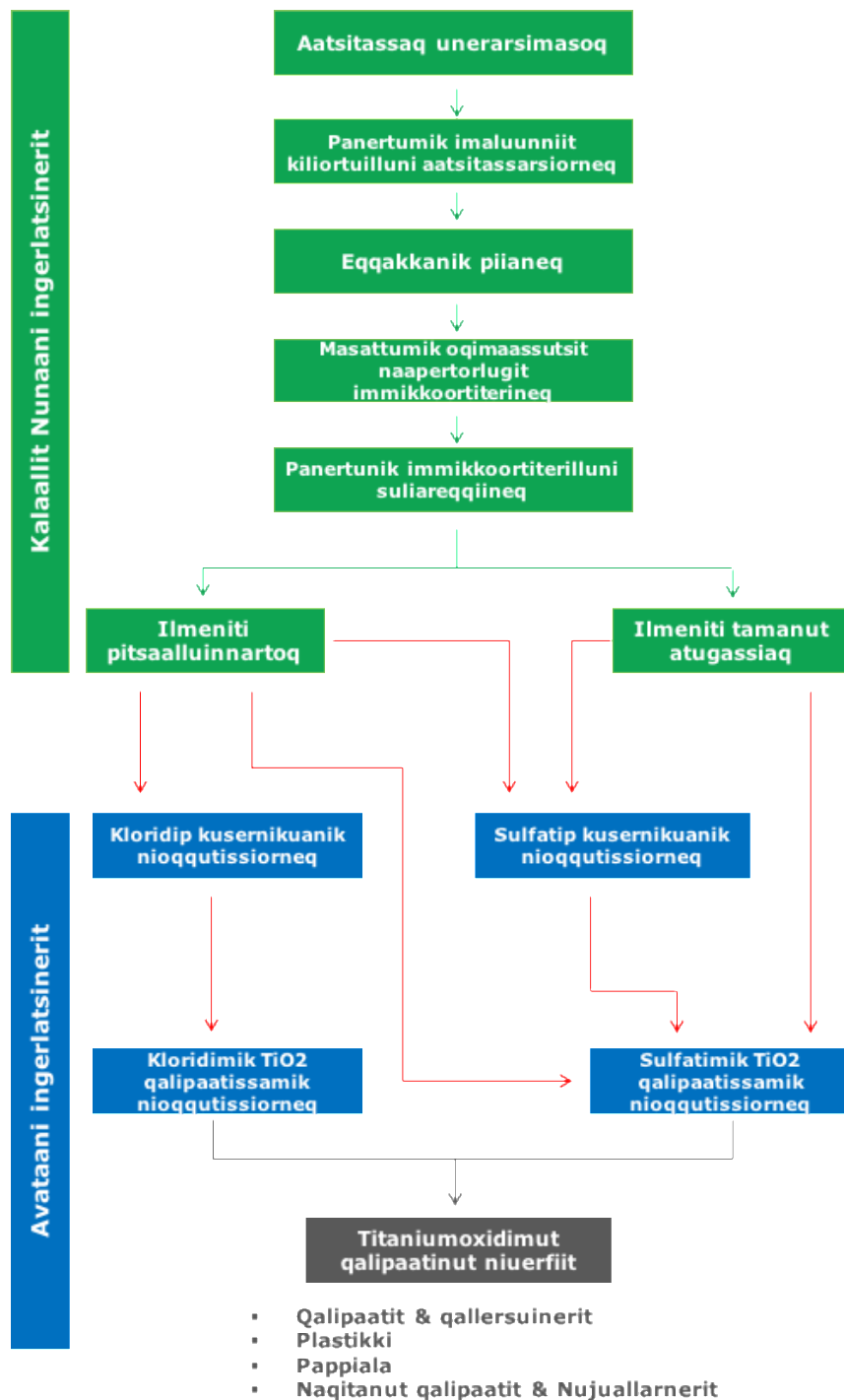
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliareqqiisinaanerit

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) immikkoortortamik imaqassaaq, tassani nassuiarneqassalluni qanoq Kalaallit Nunaannut akitsuutaanngitsumik pisariuallaanngitsumillu aatsitassanik suliareqqiisoqarsinnaanersoq §18(3). Immikkoortumi tassani aamma nassuiarneqassaaq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliareqqiinerup suut sunniutigilluarsinnaanera (suliffissat oqartussatigullu isertitat tungaatigut).

5.2 Suliap ingerlaarneranik ataatsimut isiginninneq, aatsitassarsionermit nioqqtissiassatut piareeqqasumut

Takussutissiaq 5-1-ip ersersippaa suliap ingerlaarnera, aatsitassap piiarneqarneranik nioqqtissiassatut piareerneranut. Suliap ingerlaarnera avinneqarsimavoq sulianut Kalaallit Nunaanni suliarineqartussanut aamma sulianut Kalaallit Nunaata avataani suliarineqartussanut.

Takussutissiap ataani, suliap ingerlaarnerani alloriarnerit ataasiakkaarlutik naatumik allaaserineqarsimapput. Suliniummut matumunnga suliap ingerlaarnera aalajangersimasoq suli ineriartortinneqassaaq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri (VSB) inaarutaasumi.

Takussutissiaq 5-1: Aatsitassap piarneqarneranit nioqqutissiassatut piareerneranut suliap ingerlaarnera.

Aatsitassarsiorneq

Aatsitassarsiornermi periaatsit aatsitassamut matumunnga atorneqartussatut eqqarsaatigineqartut ilagissagunarpaat panertumik aatsitassarsiornermi teknikkrit sioqqanut aatsitassanut suleriaatsit nalinginnaasut. Tamanna kinguneqassaaq nunap qaavanik usisaatinik/imerpalasut naqitsinerat atorlugu

assaassutininik aamma nunamik kiliortuutininik aamma/imaluunniit usisaatinik/assaassutininik aatsitassamik piianaanermik.

Periuseq taamaattoq nalinginnaasumik dozerit angisuut sipisillutik aamma katersuillutik suliarisarpaat, piiiaffimmi aamma aatsitassarsiornermi sinnikunik utertitsinermi.

Aatsitassaq piiarneqartoq eqqakkanik piiaanermut sanaartukkami usisaatinut talartimut ingerlatinneqartarpoq.

Eqqakkanik piiaanermut illuliaq

Eqqakkanik piiaanermut illuliami, aatsitassaq usisaatinut talartikkut immiunneqartarpoq aamma nakkartitsivik (grizzly) 250 mm aqqusaartarpa marraat ammalortuaqqat kumiguteqarfimmi errorneqannginnerani avissaartinniarlugit, aammalu angivallaartut peerniarlugit nakkartitsivik ulamertoq 2.0 mm aqqusaartarlugu.

Nakkartitsivimmit aamma nakkartitsivimmit ulamertumit angivallaartut toqqaannartumik piiiaffiup imaqannginneraanut piianermi sammiviup tunuata tungaanut utertinneqartarput imaluunniit piiiaffiup tungaanut aqqustissiornermi atorineqarlutik.

Aatsitassaq <2.0 mm kuuttoornermi tankimut masattumik oqimaassutisit naapertorlugit immikkoortiterinermit illuliamut punpemik ingerlatsinneqassaaq.

Masattumik oqimaassutisit naapertorlugit immikkoortiterinermit illuliaq

Masattumik oqimaassutisit naapertorlugit immikkoortiterinermit illuliaq eqqakkanik piiaanermi illuliap eqqaanut inissinneqassaaq.

Masattumik oqimaassutisit naapertorlugit immikkoortiterinermit illuliaq tulliuuttunik aatsitassamik immikkoortiterinermi atortunik angisuunik atortoqassaaq. Atortut taakku tassaapput tangertap allanngujuitsup tankia, immikkoortitseriviit qinnikaartut, imermik qaffatsitsilluni avissaartitsissut, nakkartitsinermi assartuut aamma aatsitassarsiornermi sinnukunut ingerlatsivik.

Tangertap allanngujuitsup tankia

Tangertap allanngujuitsup tankianut siunertaritinneqarpoq masattumik oqimaassutisit naapertorlugit immikkoortiterinermit illuliaq assigiiartumik ingerlasumik aamma kinertissimasumik tangertamik immerneqarnissaa.

Immikkoortitseriviit qinnikaartut

Immikkoortitseriviit qinnikaartut atorneqarput, aatsitassamut akorineqartoq, aatsitassaq ilmeniti akuiarniarlugu aamma aatsitassap ilmenitip pitsaasup kater-sorneqarnissaa anguniarlugu tassungalu ilutigalugu atortussap annersaa seqummarluttoq appassissumik tangertalik imminut akilersinnaanngitsoq, aatsitassat erlinnanngitsut peerniarlugit.

Imerk qaffatsitsilluni avissaartitsissut

Imerk qaffatsitsilluni avissaartitsissut atorneqartarpoq ilmenitimik nioqutissiaq sulii pitsanngorsarniarlugu, appassissumik tangertalik imminut akilersinnaanngitsoq, aatsitassat erlinnanngitsut aatsitassamit ilmenitimit peerniarlugit.

Nakkartitsinermi assartuut

Nakkartitsinermi assartuutip atorneqarnissaa pisariaqarpoq imermik qaffatsitsilluni avissaartitsissummeersumit isugutak peersinnaasooq sapinngisamik tamaat panersinnginnerani peerniarlugu, ilmenitimik nioqutissiap panersernissaannut nukissaq pisariaqartoq annikillisarniarlugu.

Aatsitassarsiornermi sinnikunut ingerlatsivik

Tangertap allanngujitsup tankianit, immikkoortitserivimmit qinnikaartumit, imermik qaffatsitsilluni avissaartitsissummit aamma nakkartitsinermi assartuummit aatsitassat sinnikui takkussuuttut tankini katersorneqartarput paqqersarneqartarlutillu aatsitassarsiornermi sinnikunut ingerlatsiviup iluani kaavittuliortoq atorlugu.

Panertunik immikkoortiterilluni suliareqqiinermut illuliaq

Panertunik immikkoortiterilluni suliareqqiinermut illuliaq masattumik oqimaassutsit naapertorlugit immikkoortiterinermut illuliap eqqaanut inissinneqassaaq.

Panertunik immikkoortiterilluni suliareqqiinermut illuliaq tulliuuttunik aatsitassamik immikkoortiterinermi atortunik angisuunik atortoqassaaq. Atortut taakku tassaapput panersiivik kaaviaartoq aamma aatsitassanut qaqutigoortunut ulamertorta q (Rare Earth Drum ("RED")) marlunnik tulleriinnik saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterutit.

Aatsitassaq nakkartinneqarsimasoq nakkartitsinermi assartuummeersoq panersiivimmi kissanneqartarpoq aatsitassanut qaqtigoortunut ulamertortamut kaaviaartumut immikkoortiterivimmut ingerlatinneqartinnagu. Aatsitassanut qaqtigoortunut ulamertortamut kaaviaartumut immikkoortiterinermi siullermi ingerlaartut kajungerinngitsut igitassatut isigineqartarput aatsitassat ilmenitimik akuat annikitsuinnaamat. Aatsitassanut qaqtigoortunut ulamertortamut kaaviaartumut immikkoortiterinermi siullermi kajungerisut aatsitassanut qaqtigoortunut ulamertortamut kaaviaartumut immikkoortiterinerup tullianut ingerlatsinneqartarput.

Aatsitassanut qaqtigoortunut ulamertortamut kaaviaartumut immikkoortiterinerup tullia **Ilmeniti Pitsaalluinnartoq** nioqqtissialiortarpoq aamma **Ilmeniti tamanut atugassiamik** nioqqtissialiortarpoq. Ilmenitimik nioqqtissiat marluk toqqorsivimmi avammut tunineqarnissaannut piareerlugit toqqorneqassapput.

Ukiumut agguaqatigiissillugu ilmenitimik nioqqtissiorneq naatsorsuutigineqarpoq 350,000 tonsit ilmeniti nioqqtissiarineqartassasoq.

Titanium oxidip (TiO₂) suliarineqarnera

Ilmenitimik nioqqtissiat Dundas Titanium A/S-ip Kalaallit Nunaanni ingerlatsiviani nioqqtissiarineqarsimasut taakku marluk avammut tunineqassapput titanium oxidi (TiO₂) qalipaatisatut suliareqqitassanngorlugu, toqqaannartumik imaluunniit titaniumi kuseriarnikunngorlugu suliareqqinneqareerpat.

Ilmeniti titanium oxidimik (TiO₂) qalipaatisanngorlugu suliarineqarsinnaavoq nioqqtissioriaatsit assigiinngitsut marluk atorlugit, sulfati titanium oxidimik (TiO₂) nioqqtissiorneq ("Sulfatimut suliareqqiineq") aamma klorid titanium oxidimik (TiO₂) nioqqtissiorneq ("Kloridimut suliareqqiineq").

Dundas ilmeniti toqqaannartumik sulfatimut suliareqqiinermi kisimi atorneqarsimmaavoq; titanium oxidimik (TiO₂) akua appasippallaarpoq kloridimut suliareqqiinermit atussallugu. Sulfatimut suliareqqiineq amerlanertigut annertussusileriiikkanik suliaqarnernik ilaqarpoq. Ilmeniti svovlsyremut kimittusakkamut akulerunneqannginnermini aserorterneqaaqartarpoq. Atortussat arrortinneqarsinnaanngitsut peerneqareeraangata 'suliarinerani imerpalasoq', saviminernik sulfatinik akuugaq, allanngortillugu akuneqartarpoq saviminermik sulfatip

nillarserneqarnermini peerneqarsinnaanera qulakkeerniarlugu titanium oxidi (TiO_2) kisiat hydrolyse aqutigalugu peerneqannginnerani. Kingunerusoq titanium oxidi (TiO_2) kinertissimasoq taava nakkartitsivikkoortinneqartarpoq errorneqarlunilu, panerserlugu 1000°C -ip missaani isaterneqanissaa sioqqullugu, svolvsyret sinneruttut peerniarlugit aamma titanium oxidi (TiO_2) piumasarineqartumut krystalitut ilusaanut angissusaanullu allanngortinniarlugu. Syre imerpalasunik eqqagassanik akulik sunniisinnaaneerutsinneqartarpoq imaluunniit kimittorsarneqaaqqittarpoq atorneqaaqqissinnaangorlugu.

Isaterneqarnerisa kingorna titanium oxidi (TiO_2) sananeqaatit minnerit aserorterummik aseqqarissarneqartarput, atortussanit uumassuseqanngitsunit ilisarnaatit piareerluni atorfissaani piumasarineqarsinnaasut pilersinniarlugit, nakkartillugit aamma errorlugit taavalu aalamik serpalittarlugit aserorterlugit inaarutaasumik qalipaait qajuusaasanngortinniarlugit.

Sulfatimut suliareqqiineq ukiut 100-t sinnerlugit atorneqareersimavoq aamma teknologii nalinginnaasumik pissarsiarineqarsinnaavoq. Sulfatimut suliareqqiinermit suliffissuaqarfinnik nutaanik Kinap avataani ukiut 25-t sinnerlugit sanasoqarnikuunngilaq.

Dundas Titanium ilmenitamik suliareqqiinermit aqut naleqqunnerpaaq tassaavoq kissarsuummi innaallagiartortumi immikkut ilusilersorneqarsimasumi aatsitsineq. Kloridimut suliareqqiinermit titaniumimik kuseriarnikut appassisumik uumaatsulerinermit ataqtigiit pisariaqartinneqarpoq, ingammik CaO aamma MgO , taamaammat pitsaalluinnartumik pitsaassusilik kisimi sanaassaavoq naleqquttoq. Sulfatimut suliareqqiinermit kuseriarnikut, ilmenitamik pitsaalluinnartumik aamma ilmenitamik tamanut atugassiatut tunisassiarineqartumit nioqqutissiarineqarsinnaapput. Kuseriarnikut ukiumut tusintit tonsit arlallit nioqqutissiarineqartarput titanium oxidi (TiO_2) qalipaatisanngorlugu. Nioqqutissiornermit sulineq katitigaavoq kissassutsinik qaffasissunik pisariaqartitsisoq kuseriarnikunikt imerpalatitsiinnarniarluni aamma mianersortumik kissarsuummik aqutsineq kuseriarnernit neriorsisunit ajoqusernerit pinngitsoortinniarlugit. Kuseriarnerot aatsereeraanni nillarserneqassapput, aserorterneqarlutik angissusilerneqarlutillu.

Kloridimut suliareqqiinermit kuseriarnikut (imaluunniit aatsitassat immiussat allat titanium oxidimik (TiO_2) $>85\%$ -imik akullit soorlu rutili) ingerlaavartumik reaktorimut imerpalasutut aalatitsissummut immiunneqartarput aamarsuarnik isseriakkanik aamma klorinimik akullugit 900°C -ip missaani. Tassani kuseriarnikut allanngortinneqartarput saviminermik kloridi gassinut

assigiinngitsunut. Gassi taava nillerserneqartarpoq kissassutsimut sukuluit amerlanerit issorfigisartagaannut taamaalillutik peerneqarsinnaaqullugit, imerpalasumik titaniumtetrakloridi-mik akoqanngitsumik nioqqutissiorniarluni nillersiisoqannginnerani aamma suliareqqiisoqannginnerani. Taanna tamatuma kingorna kissanneqartarpoq kissassutsinut qutsissorujussuarnut rutilimik titanium oxidimik (TiO₂) sanalluni oxidationsreaktorimut aluminiumkloridimik serpalitsitsinnginnermi. Taanna nillerserneqartarpoq, titanium oxidimik (TiO₂) qajuusaasat ilti atorlugu klorin gassimit immikkoortinneqarput, taannalu atoqqinneqartarpoq suliap aallartinnerani.

Iltimik sunnerneqarnerup kingorna nioqqutissatut piareernissaanut titanium oxidi (TiO₂) suliarineqartarpoq kloridimut suliareqqiinerup assingajaatut. Sulfatimut suliareqqiinerup akerlinganik, kitaani nioqqutissiortunit annernit teknologii patenteqarfigineqarpoq aamma aqunneqarpoq massa ukiuni kingullerni tallimani kloridimut suliareqqiinerup suliarinnittarfiit arlallit Kinami sananeqarsimagaluartut nioqqutissiortunit taakkuninga peqataatitsinngikkaluarluni.

Titanium oxidimik (TiO₂) qalipaatisamut nunarsuaq tamakkerlugu niuerneq ukiumut 6Mt-ip missaaniippoq aamma ukiumut 2-3% alliarporpoq. Titanium oxidimik (TiO₂) qalipaatisap annermik atorineqarfigai qallersuinerit (~60%), plastikkit (~25%) kiisalu pappiala, naqitanut qalipaateq, nujuallannerit, kusanarsaatit, seqinerup illersorniarluni tarngutit, nerisassat aamma nakorsaatit.

6 SUMIIFFIMMI PISSUTSINIK ILISARISITSINEQ

Misissuiffigisassatut akuersissuteqarfik Qaasuitsup Kommunianiippoq, (Januaarip aallaqqaataat 2018-imiit Avannaata Kommunia) illoqarfimmit Qaanaamit 80 km-inik kujasitsigisumiilluni, illoqarfiup matunikup Moriusap eqqaani (takussutissiaq 4-1 takuuk). Amerikamiut mittarfeqarfiat "Thule Air Base" suliniutip sumiiffianit 40km-inik kujataani-kangisissuaniippoq.

Immikkoortortami uani Qaanaami eqqaanilu maannakkut pissutsit atuuttut ilisaritinnegassapput.

Qaanaap eqqaa 765-inik inoqarpoq; 641-t Qaanaamiillutik, 124-llu nunaqarfinni pingasuniillutik: Savissivik, Siorapaluk aamma Qeqertat (2015). Qaanaap eqqaaniippot aamma nunaqarfiit matunikut marluk, Qeqertarsuaq aamma Moriusaq, tamarmik piniarfitsialattut ilisimaneqarlutik. Moriusaq 2010-mi matuneqarpoq.

Qaanaaq Kalaallit Nunaanni illoqarfinni avannarpasinneraavoq, nunatigut kulturikkullu nunap sinneranit avinngarusimasupilussuulluni. Qaanaami najugallit Inughuarnik (inuit tulluusimaartut) taasarpaat, Qaanaarmiunillu kulturikkut ileqqutoqqat pingaartinneqarlutik, soorlu tivaneq, qajartorneq. Ilulissat, Qaasuitsup Kommuniani illoqarfiit pingaarnersaat Qaanaamit 1.000 km-inik kujasinneruvoq. Ilulissanit Qaanaamut sapaatip akunneranut ataasiarluni timmisartoqartarpoq, saniatigullu ukiumut marloriarluni umiarsuaq nioqqutissanik usisoq tikittarluni. Kalaallisut danskisullu oqaatsit saniatigut, Qaanaarmiut Inughuit oqaasii atugaraat, kalaallit oqaasiinit allaanerusut.

Qaanaap eqqaani suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaanni qaffasinnerpaavoq, 2014-imi suliffeqanngitsut 25%-ullutik. Arnat suliffissaaleqisut amerlanerusimapput, Qaanaallu illoqarfiani suliffissaaleqineq qaffasinnerusimalluni, nunaqarfinnut sanilliullugu. Ukiuunerani suliffissaaleqineq qaffasinnerusarpoq, aasaanerani suliffissaqarnerusarluni.

Suliffeqarfiit namminersortut ikittunnguupput, innuttaasullu suliffillit oqartussani allaffimmiuullutik. Piniarneq aalisarnerlu inuuniutaapput pingaartut, Qaanaamilu aalisakkeriveqarluni. Maannakkut Qaanaami takornarialerineq appasippoq.

Kalaallit Nunaat tamaat isigalugu, Qaanaap eqqaani ilinniarsimasut ikinnerupput, sulisunillu ilinniarsimasunik Qaanaamut tikisitsinissaq ajornakusoortarluni. Qaanaami, Savissivimmi, Siorapalummi Qeqertanilu

meeqqanut atuarfeqarpoq. Qaanaami aamma Piareersarfeqarpoq.
Ilinniarnertuunngorniarfik qaninnerpaaq Aasianniippoq.

7 SULINIUTIP INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTIGISINNAASAI

Takussutissiaq 2-1-p takutippaa Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineramik (VSB) suliaqarnermi aqquasaagassat assigiinngitsut, tassani erserluni suliamik aallartisaanermi suliamik toqqammavilersuineq sunniutaaratarsinnaasullu Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri (VSB) nalilersorneqartariallit taakkartorneqassasut. Suliamik toqqammavilersuinerit manna naammasimmata, uku Suliniummut Piumasaqaatit (ToR) suliarineqarput.

Toqqammavilersuineq najoqqutassiani (2016) tunngaveqartinneqarpoq, aammalu qanittukut saqqummertut *IAIA Guidance document on Social Impact Assessment* (2015) malittarivaat.

Toqqammavilersuinerit annerpaartaat allaffissornikkut suliaapput, nunap nunallu tamalaat malittarisassai, misissuinerit allattorsimasut, sionatigullu suliniutini misilittagarisat najoqqutaralugit. Saniatigullu, tamanut ammasumik tusarniaareernerup kingorna, allaqqitassiaq Suliniummut Piumasaqaatit (ToR) pillugit Nuummi Ilulissanilu soqutigisaqaqatigiinnik ataatsimiitsitsinerit arlallit ingerlanneqarumaarput, Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) nalunaarusiap suliarineqarnissaanut paasissutissanik pissarsiniarluni.

7.1 Misissuinerup sumiiffia piffissarititaalu

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup (VSB) sammissavai sumiiffik toqqaannartumik sunnerneqartoq, suliniummi ingerlatsineq taassumalu atortunut sanaartugartai aamma illoqarfiit nunaqarfiillu suliffeqarnermit, niuernermit periarfissanit ineriartormillu suliniummit toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit pilersinneqartunit sunnerneqartut aamma iluaquserneqartut, malunnaateqarnerunissaat naatsorsuutigineqartoq.

Tunngaviusumik misissuinerit atallillugu paasissutissat suliarineqassapput misissorneqarlutillu sammisani pingasuni: nuna tamakkerlugu, piffiup kommunia (Avannaata Kommunia) sumiiffimmilu (Qaanaaq).

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup (VSB) suliniummi killiffiit pingasut sammissavai:

- Sanaartorneq
- Ingerlatsineq

- Matuneq piffimmillu pilersitseqqinnissaq

Suliamut maanna pilersaarutaavoq aatsitaassarsiorfik ukiut 30-it ingerlassasoq.⁴

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) nalunaarutip illoqarfiit nunaqarfiillu suut sunniuteqarfioratarsinnaanersut aamma eqqartussavai, takuuk Aatsitassanut ikummatissanullu inatsisimmi § 87(c).

7.2 Sunniutaaratarsinnaasut

Toqqamavilersuinermi suliniutip sunniutigeratarsinnaasai tikkuartorneqassapput, Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) nalunaarummi annertunerusumik misissorneqartussat. Taakku itinerusumik misissorneqartussat ataani allassimapput.

1. Kalaallit Nunaanneersunik toqqaannartumik sulisitsineq	1.1: Kalaallit Nunaanneersunik sulisoqarnissaq
	1.2: Suliffissaqartitsinermi toqqaannangitsumik allannguinermilu sunniutit
	1.3: Sunniutit annertusiartortussat (suliffinnut tunngasut)
	1.4: Sulisinermi atugassaarititaasut, peqqinnissaq upalungaarniarnerlu
2. Sulisut Kalaallit Nunaanneersut ilinniartinnissaat sungiusarnissaallu	2.1: Piginnaasanik inerisaaneq
3. Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq	3.1: Niuernermik periarfissat
4. Aatsitassat suliarineri	4.1 Suliffiit amerlanerit 4.2 Pisortat isertitaasa amerlineri
5. Pisortat isertitaat	5.1 Isertitanit akileraarutit 5.2 Ingerlatseqatigiiffiup akileraarutai/royalties
6. Inuiaqatiguit aningaasaqarnerat ajornartorsiutillu nammassinnaassusermut tunngasut	6.1: Pisortat suliffeqarfiisa, attaveqatigiinnerup sullissinerullu tamaviaartinneri
	6.2: Inuit peqqissuunissaat
	6.3: Sunniutit sakkortusiartortut (suliffissaqarnermut tunngasut pinnagit
	6.4: Suliniuteqarfiup atornera kulturikkullu kingornussat
	6.5: Inisseeqqinnerit / inuussutissarsiutit annaanerini taarsiissutissat
	6.6: Inuit atugarliortut

⁴ <http://www.titanium.gl/documents/in-the-news/bluejay-article-in-Paydirt-Feb-2016.pdf>

Aalarniutaasumik misisuisoqareerpoq ataani nalunaarsuiffimmi 7-1-imi "Suliamik killilersuinnermut takussutissami" saqqummiunneqartuni. Suliami isigisassanut assigiinngitsunut pissutsit naatsumik ilisaritinneqartassapput, Periarfissaq 1-p (FPSO angallat) Periarfissaq 2-llu (nunami) sunniutigeratarsinnaasaat ilanngullugit. Ilangullugu paasinarsarneqarpoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinnermik (VSB) nalunaarummik suliaqalernermi paasissutissat suut ilassuteqarfigisassaanersut.

Nalunaarsuiffik 7-1 Suliamik killilersuinermit takussutissaq

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tungaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tungavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piunasaqaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
1.1: Kalaallinik sulisoqarneq	<p>Kalaallinik sulisinnaasunik inerisaanissaq Kalaallit Nunaanni salliunneqartorujussuuvoq, pingaartumik sulisussat nuttarsinnaanerit, suliffissaaleqinermit paasissutissanik katersineq aamma suliffeqarfimmuq tulluurtumik sulisup inerisarneqarnissaa.</p> <p>2014-mi nuna tamakkerlugu suliffissaaleqineq 10,3%-miippoq. Qaanaami suliffissaaleqineq 2014-mi 24,6%-miittoq Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqinermit qaffasinnerpaavoq.</p> <p>Ukiup ilaatigut suliffissaaleqisarneq annertuvoq, ingammik illoqarfiit avataanni. Ukiunerani suliffissaaleqisarneq qaffasinnerusarpoq.</p> <p>Inuit ilinniarsimassusaannut suliffissaaleqineq apeqqutaangaatsiarpoq, assersuutigalugu ilinniarsimangitsuni, meeqqat atuarfianiinnaq atuarnikumi, suliffissaaleqineq 15,5%-miippoq, ilisimatusarfinilu ilinniarsimasut suliffissaaleqinerat 0,8%-nnarmiilluni. Tamassuma takutippaa Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqinerup tungaatigut ajornartorsiutit annerpaartaasa ilagigaat sulisut ataqatigiisaarneri. Suliffissaaleqinerup peqqutaasa annerpaartaraat ataqatigiisaagaannginneq, tassa sulisut piginnaasaat suliffeqarfiit piunasaqaataannut tulluarsagaannginnerat.</p>	<p>Suliniutip annertussusaa peqqutaalluni, piffimmi aalajangersimasumi taamaallaat toqqaannartumik sulisoqassaaq.</p> <p>Suliniut toqqaannanngitsumik suliffissanik pilersitsisinnaavoq, taamatullu suliffissaaleqinermit akiueqataaratarsinnaalluni.</p> <p>Suliniuti ukiumut qaammatit sisamat tallimalluunniit ingerlanneqartassaaq.</p> <p>Suliniuti naatsorsuutigineqarpoq sumiiffimmi ajunngitsumik annikkaluamik sunniuteqarsinnaasoq, tassa Qaanaamit Qaanaap eqqaanit Avannaatalu Kommunianit inunnik sulisoqalersinnaassaguni, sulisussat piginnaasaat apeqqutaallutik.</p>	<p>Sunniutit Periarfissaq 1-mi taakkartorneqartut assigai, sanaartornermili sulisussat Periarfissaq 1-mit amerlanerit atorfissaqartissavaat.</p>	<p>Soqutigisaqartut pingaarnert / Paasissutissat katersugassat: Dundas Titaniumimit paasissutissat sukumiinerusut, suliffissat suut naatsorsuutigineqarnersut pigissallugit.</p> <p>Tungaviusumik misissuinermit piginnaasanik pioreersunik paasissutissanik katersineq ingerlanneqassaaq.</p> <p>Kommunip SIK-llu apersornissai, Qaanaamit eqqaaniillu sulisussanik sulinissamut pilernarsaanissaq pillugu.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut: Suliffissaqartitsinermit</p>

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tunngaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasagaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
		Nuna tamakkerlugu sunniutissai killeqarput.		<p>Periusissiaq 2015 (Suliffeqarneq toqqissisimanartoq)</p> <p>Soqutiginnittut pingaarnerit / Paasissutissanik katersuiffissat: Kommunimit aallartitanik sumiiffimmilu inuussutissarsiornermi siunnersuisoqatigiinnit soqutiginnittunik apersuinerit, suliffinnik suliffeqarfinillu qanoq sunnertinnissaat pillugu apersuinerit.</p> <p>Nuna tamakkerlugu periusissat /allakkat Soqanngilaq</p>

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tunngaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasagaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
1.2: Toqqaannangitsumik suliniutimiillu pilersumik sulisitsinermut sunniutit (isumaginnittoqarfinit allanut sunniutit)	<p>Toqqaannartumik sulisitsilernissamut ilanngullugu naatsorsuutigineqarpoq Pituffik Suliniutit ittoq toqqaannangitsumik suliniutimillu pilersumik sunniuteqarsinnaassasoq:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toqqaannangitsumik suliffissat: Suliffeqarfiit, aatsitassarsiortoqarneranut atatillugu suliasat qaffakkiartorneri ilutigalugit sulisitsisalnissaa, aamma - Suliniutimit pilersut: suliffeqarfiit aningaasanik kaaviiartitaqarnerulereratigut, allanullu suliakkiisarneratigut pilersut. <p>Toqqaannangitsumik ersarissumillu suliffeqarfiit pinngornissaasa annertussusaat amerlisaat atorlugu naatsorsugaapput.</p> <p>Canadamit Alaskamiillu misilittakkat takutippaat amerlisaat aatsitassarsiornermi 1,6-2,2-miittoq. Kalaallit Nunaanni tunisassiorneq annikeqimmat, nioqqutissanillu eqqussuineq annertoqimmat, aatsitassarsiornissamut naatsorsuinernut amerlisaat 1,3 atorneqartariaqassaaq, taannalu VSB-ni nalunaa-rusiani allani atorneqarluni.</p>	<p>FPSO angallammi aatsitassaq suliarineqarpat, najugaqarfe-qartillugulu, suliffissat suliniutumitt pinngortut kille-qassapput.</p> <p>Qaanaamit eqqaaniillu sulisus-sanik pissarsillu arpat, amerlisaatip najugaqarfimmi piffiup kommunianit qaffasinnerunis-saa naatsorsuutigineqarpoq. Sumiiffimmi suliffissaaleqineq qaffasimmat, isertitat qaffanerat ilutigalugit sumiiffimmi pisiat kiffartuussissutillu annertusissaput.</p> <p>Nuna tamakkerlugu amerlisaatip appasinnissaa naatsorsuutigineqarpoq.</p>	<p>Moriusami aatsitassaq suliarineqarpat ineqarfiliornertu pissappata, Qaanaami eqqaanilu sulisunik amerlisaat annertunerussaaq.</p> <p>Nuna tamakkerlugu amerlisaatip appasinnissaa naatsorsuutigineqarpoq.</p>	<p>Soqutigisaqartut pingaarnert / Paasissutissat kater-sugassat: Kommuni piffimmilu inuus-sutissarsiornermut ataatsimiitsitaliai oqaloqatiginis-saat, piffimmi suliffeqarfinit sulisitsisunillu suliniutimit sunnerteratarsinnaasunik paasissutissanik katersinissaq tunaartaralugu, taakkulu suliniutimit qanoq sunnerneqalersinnaanersut.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut: Soqanngilaq</p>

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tunngaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaqaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
1.3: Sunniutit annertusiartortussat (suliffeqarnermut tunngasut)	<p>Aatsitassarsiornikkut: Aatsitassarsiornernerup tungaatigut Kalaallit Nunaat misissuinerinik suliniutinik arlalinnik aallutaqarpoq. Suliniuti Pituffimmut qaninnerpaaq, piiaanissamullu qinnuteqarnikoq tassaavoq Ironbark Suliniuti (Citronen Fjord), nunami allannngutsaaliukkami Peary Landimiittoq. Suliniuti Qaanaamit 1.000 km-imit kangisissumiippoq, attaveqanngilarli Qanaamik Citronen Fjordenmillu attuumasitsilersumik.</p> <p>Red Rock Resources Melville Bugtimi misissuikuupput (savimineq). Saviminermut akit appasinneri peqqutigalugit suliniuti uninngatinneqarpoq.</p> <p>Maannarpiaq ingerlasunik Kalaallit Nunaat suliniuteqarpoq, aatsitassarsiornermik aallartitsingajalersunik: Rubinimik suliniuti (Qeqertarsuatsiaat) TNG-mit LNS-miillu ingerlanneqartoq, aamma Anorthosit Suliniuti (Naajat), Hudson Resources Inc.-mit ingerlanneqartoq.</p> <p>Rubinisorfiup sanaartornera 2015-mi naammassineqarpoq, Aappaluttumi inuit 40-55-it sulisissallugit, Nuummilu inuit 14-it. Anorthosit Suliniuti sanaartornermi inuit 20-t missaaniittut sulisorissavai, ingerlatsinermilu inuit 40-t.</p>	<p>Aatsitassarsiornikkut: Suliniutip sunniutigeratarsinnaasaata appasinneri peqqutigalugit, sunniutit annertusiartortussat appasinnissaat naatsorsuutigineqarpoq.</p> <p>Rubinisorfimmi Anorthosit Suliniutimilu sulisimasut misilittagallit atorluaqqinneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaalilluni sulisut kalaaliunerussallutik.</p> <p>Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorniarnernik/uuliasorniarnernik allanik saqqummertoqassappat, taakkulu illoqarfinnut allanut qaninnerussappata, Pituffik Suliniutimi sulisussanik aalleruminaassaaq.</p>	Periarfissaq 1 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Paasissutissanik allanik katersisoqarnaviangilaq.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut: Kalaallit Nunaata uuliasornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa</p>

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tunngaviumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasagaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
	Kalaallit Nunaanni uuliamik misissuinerit maannakkuugallartoq uninngapput, uuliasiornermillu akuersissummik peqartoqarani. Baffin Bugtip eqqaani uuliamik piiaanissamut misissuinerit arlallit ingerlanneqarnikuupput, misissuinerilli taakkua suliaqaqartitsisimalinnngillat.			
1.4: Suliffimmi atugassaritit, peqqinneq upalungaarsimanerlu (Operational health and safety - OHS)	<p>Kalaallit Nunaanni suliffissaqarneq suliffiit peqatigiiffiisa sulisitsisullu akornini isumaqatigiissuteqarnernik ingerlasupilussuuput. Sulisartut ilaatigut iligiikkuaartuuuåut, SIK-milu (Sulinermik Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat) tunuliaquteqarlutik. Suliffeqarfiit namminersortut GE-mi (Sulisitsisut) NUSUKA-milu (Nunaqavissut Suliffiutillit Kattuffiat) tunuliaquteqarput.</p> <p>SIK-p ataani sulisoq ilinniarsimanngitsoq misilittagaqanngitsorlu ukiumut 197.306 koruuninik akissarsiaqarpoq (2016).</p> <p>Nunanit tamalaanit sulisartut atugarisaat, Kalaallit Nunaanni sulisartut atugarisaannit pitsaanerususaanngillat.</p> <p>ILO-mi isumaqatigiissutit sulisitsisunut tamanut pisarititaasut assigiit taakkartorpaat. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisinut inatsisip aatsitassanik piiaanermi immikkut aqut-</p>	<p>Suliniutip inatsisit sulisitsinerit akissarsitsinernullu tunngasut Kalaallit Nunaanni atuutut, nunallu tamalaat akornini isumaqatigiissutigisimasat malittarissavaat.</p> <p>Suliniutip annertussusaa pequtugalugu, Kalaallit Nunaanni sulinermit pissutsinut sunniuteqarsinnaanera annikipoq.</p> <p>Dundas Titaniumip Kalaallit Nunaanni nunanilu tamalaani inatsisit isumaqatigiissutillu malikkunikkit, sunniutaasinnaasunik allanik qaffa-kaasoqarnaviannngilaq.</p>	Periarfissaq 1 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: SIK ataatsimeeqatiginissaa, sulisitsinermit peqqinneq upalungaarsimanerlu pillugit aporaateratar-sinnaasunik eqqartuinissaaq.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut: SIK-p GE-llu iluminni isumaqatigiissutaat.</p> <p>ILO -mi isumaqatigiissutit.</p> <p>Dundas Titaniumip sulinermi avatangiisit pillugit politikkaa aqutseriusissaa pilersaarutaatalu allaaserineqarnera.</p>

1: Kalaallinik toqqaannaq sulisitsinerit				
Sunniutip nassuiaataa	Tunngaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaaraarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p angallammi	Aallartisarnermi sunniutaaratarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaqaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
	<p>sinermik aalangersaasarput.</p> <p>Dundas Titaniumip suliai, sulinermi avatangiisinut politikki, aqutsinermut maleruagassanik, aqutsivinnullu tunngasut ilanngullugit, Kalaallit Nunaanni inatsisit malissavaat, nunallu tamalaat inatsisaat <i>best practice</i> atussallugu.</p>			

2: Sulisunik kalaallinik ilinniartitsineq sungiusaanerlu				
Sunniutip nassui-aataa	Tunnngaviumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunnngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasagaataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
2.1: Piginnaasanik ineriartortitsineq	<p>Inuussutissarsiutigalugu ilinniarnert sungiusarnerillu KTI-mi pisinnaapput (Kalaallit Nunaanni Teknikimik Ilinniarfik), Sisimiuni Nuummilu pisinnaallutik. Aatsitassarsiornermik Ilinniarfik, Sisimiuniittoq, KTI-mut atavoq.</p> <p>Kalaallit Nunaanni Imarsiornermik Ilinniarfik Paamiuni, Nuummi Uummannamilu imarsiornermut ilinniarfeqarfeqarpoq.</p> <p>Inuussutissarsiutigalugu ilinniarfinni, ilinniaqqiffinni ilisimatusarfinnilu naammassisut amerlassusaat ukiut kingulliit qulit qaffariarnikuuvoq.</p> <p>Taakkua saniatigut, Rubiniosiorfimmik Anorthosiosiorfimmillu suliaqarnerup inerneraa kalaallinik piginnaasaqalersitsineq, siunissami aatsitassarsiornermi atorluarsinnaasut. Taamaakkaluartoq aatsitassarsorfissat aatsitassarsiornerullu iluani pikkorissarnissat killeqarput.</p>	<p>Suliniuti sumiiffimmi pikkorissarnermik sungiusarnermillu neqerooruteqaratarsinnaavoq, ilinniarnermullu atatillugu . Tamanna ilinniarfiit, ingammik Aatsitassarsiornermik Ilinniarfik, suleqatigalugit piviusunngortinneqarsinnaavoq.</p> <p>Suliniutip aatsitassarsiornerup iluani piginnaasanik amigaateqarneq annikillisarsinnaavaa.</p> <p>Suliniutilli annertunnginnera peqqutigalugu, sunniutissaq pitsaasoq taanna killeqarpoq.</p>	Periarfissaq 2 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Aatsitassarsiornermik Ilinniarfiup Imarsiornermillu Ilinniarfiup ataatsimeeqatiginissai, tassani eqqartorneqasallutik ilinniakkani aalajangersimasuni naammassisartut amerlassusaat, ilinniarnermullu pitsaassusaa.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Naalakkersuisut ilinniartitsinermit periusissiaat 2015 (Ilinniartitaaneq – Siunissatsinnut matuersaat).</p> <p>Kommunimut pilersaarutit 2014-2026 (Qaasuitsup Kommunia).</p> <p>Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit</p>

				2018-imut periusissaa
--	--	--	--	-----------------------

3: Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq				
Sunniutip nassuiaataa	Tungaviumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piusumasaqaataasut, paasissutissiisarfii pingaarutilit
3.1: Niuernermut periarfissat	<p>Kalaallit Nunaanni najukkani (ingammik Qaanaami Ilulissanilu) suliffeqarfiit naliginnaasumik mikis-arput, ikittunillu sulisoqartarlutik. Aalisarnerup, angallannerup sanaartornerullu iluani sulisut amerlanerupput.</p> <p>Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit, aatsitassiorfinnut pajuttarnermut logistikkimillu immikkut suliallit amerlanngillat, soorlu Exploration Services aamma 21 North.</p>	Suliniuti Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmut sullissinnaasunut ajunngitsumik sunniutaaratarsinnaavoq, sullissinnaasut atorluarne-risigut.	Periarfissaq 1 assigaa – Sunniutaaratarsinnaasut ajunngitsut annertunerussapput, suliaq nunami suliarineqas-sappat.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Piffimmi suliffeqarfiusunik pioreersunik paasissutissat sukumiisut, suliniutip atorluarsinnaasai.</p> <p>Sulisitsisut aamma Qaanaami Ilulissanilu ilaasortat apersornissai, sulisunik misilittakanillu katersinis-samut atugassat.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa.</p> <p>Inatsisunik tunngavilimmik suliffeqarneq pillugu nassuiaat</p>

4: Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut allallu piujuartussat				
Sunniutip nassui-aataa	Tunggaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maana piusut tunggavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSb-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaaqataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
4.1 Oqartussat, angallannerup sullissinerullu kimigiiserfigalugit	<p>Ullumikkut Kalaallit Nunaanni, ingammik Qaasuitsup Kommuniani, sullissineq tamaviaarnarpoq. Sullissinerit imaraat peqqinnissaqarfik, allaffeqarneq, paaqqinnittarfiit (atarfiit, meeqqeriviit, utoqqarnik paaqqinniffiit il.il.), inissiat inuiaqatigiinnilu iluaqutissat allat.</p> <p>Oqartussat sullissinerat kimigiiserfigineqaleriartuinnarpoq peqqutigalugu oqartussat isertitaat appariartorput, taamaammallu oqartussat tamaviaarlutit. Siunissami kimigiiserfigineqarup annertusinissaa naatsorsuutigineqarpoq, Kalaallit Nunaanni inuit nuttarneri peqqu-taallutik, taamaasillutik siunissami inuit oqartussat sullissinerat pinngitsoorsinnaalertussaammassuk.</p> <p>Qaanaami peqqinnissaqarfeqarpoq, nunallu immikkoortuani napparsimavik qaninnerppaaq Ilulissaniilluni.</p> <p>Kalaallit Nunaata avannaani angallanneq killeqarpoq. Qaanaami Pituffimmilu (Thule Air Base) mittarfeqarpoq. Moriusami qulimiguulinnut mittarfeqarpoq, nunaqarfiup matuneqarnerani matusumik. Ilulissani nutaamik mittar-filiorinissaq (2200m) pilersaarutaavoq.</p> <p>Qaanaami mittarfik matuneqarsinnaanersoq oqallissimaanikuuvoq, Pituffimmiillu Qaanannut helikopteri atorlugu angallassisoqalerluni.</p> <p>Qaanaaq nunaqarfiillu ukiumut marloriaq umiarsuarmik nioqqutissanik pajunneqartarput (Royal Artic Line). Aammattaq Qaanaamut nunaqarfinnullu orsussamik</p>	<p>Suliniutip oqartussatigut sullissinerit atussavai, soorlu peqqinnissaqarfiit, politiit, ilanngaaserisoqarneq, sulissinerillu nalinginnaasut, soorlu suliniutip suliaanik nakkutiginnillutillu akuersisartutut.</p> <p>Suliniutip anginginnera peqqutigalugu oqartussat tamaviaarnerata qaffannissaa killeqarpoq. Tamannali VSb-mi nalunaarummi misissorluarneqarumaarpoq.</p> <p>Suliniutip angallannermut sunniutai aamma anni-kissapput. Pisussami 1-mi umiarsuarmi sanaartornissaq peqqutaalluni sunniutissaq annikinnerussaaq.</p> <p>Misissuinerup takutippaa Periarfissaq Qaasuitsup Kommuniata inerisarnermut pilersaarutanut aporaannavi-angitsoq. Tamanna Kommuni suleqatigalugu allangutsaaliorneqarumaar-</p>	<p>Periarfissaq 1 assigalugu oqartussat sullissinerata tamaviaarnerata qaffassinnaanera annikippoq.</p> <p>Sanaartorfik tunisassiornermilu atorussat nunamiissappata, Moriusami qulimiguullip mittarfia atorineqarparpoq, Pituffimmut (Thule Air Base) Qaanaamullu aquttissiuussissalluni. Pituffimmut minnissaq ammasuunngimmat, tamanna immikkut akuersissuteqarfiussaaq.</p>	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Kommunimi sulisut oqartussatigut sullissinerit atornissaq pillugu, pinartoqartillugulu sunniuteqarnissaat pillugu apersuinerit.</p> <p>Angallannermut tunngatillugu Pituffimmi (Thule Air Base) sulisunik oqaloqateqarnissaq</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Qaasuitsup Kommuniata Ineriartornermut Pilersaarutaa massakkut atuuttoq (2014-2016).</p>

4: Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut allallu piujuartussat				
Sunniutip nassui-aataa	Tunggaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maana piusut tunggavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSb-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaaqataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
	pajunneqartraput.	poq.		
4.2: Oqartussatigut isertitat	<p>Suliniutip oqartussatigut isertitanut ajunngitsumik sunniinissaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inuit isertitaminnit akileraarutaat - Suliffeqarfiit akileraarutaat - Royalties (Atuineranut akiliutit) <p>Inuit isertitaminnit akileraarutaasa annertussusaat najuqaqarfigisami akileraarusiisarnerit malittarivaat (Qaasuitsup Kommunian 2016-mi akileraarusiisarnera 45%-voq). Sulisitsisut Kalaallit Nunaanneersut akileraarutitaqanngitsunik ukiumut 58.000 koruuninik isertitsinnaasarput.</p> <p>Sulisitsisut nunani tamalaani suliffeqarfiutillit 35% -mik akileraartarput</p> <p>Suliffeqarfiit akileraarutaat 30%-miippoq</p> <p>Royalties (Atuineranut akiliutit) iluanaarutit) akuersisummik isumaqatiginninniarnermut ilaasarput.</p>	VSb-mi nalunaarummi suliniutip ingerlanerani oqartussatigut isertitarisinnaasaannik missingersuutinik imaqaassaaq.	Periarfissaq 1 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Dundas Titanium akissarsisitsisarnissamut sukumiisumik paasissutissiiumaarpoq.</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Kalaallit Nunaanni Akileraararnermut Inatsisit.</p> <p>Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa</p>
4.3: Inuiaqatigiit peqqissusaat	<p>Peqqissutsimut misissuinerit 2010-meersut (Bjerregaard og Dahl-Pedersen) takutippaat pujortarneq imigassamillu atuineq Qaanaap eqqaani (Avanersuarmi) annerusoq, Kalaallit Nunaat sinneranut naleqqiullugu.</p> <p>Kalaallit Nunaat tamaat isigalugu naliginnaasumik</p>	Suliniutimi sulisussanut ataasiakkaanut ilaqaatannullu akissarsiat qaffaallannerat ilutigalugu peqqissusaat qaffaallassinnaavoq.	Periarfissaq 1 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Suliniutip annertunnginerna peqqutigalugu inuiaqatigiit peqqissusaannut</p>

4: Inuiaqatigiit aningaasaqarannut allallu piujuartussat				
Sunniutip nassui-aataa	Tungaviumik paasissutissat najoqqutassallu, maana piusut tungavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSΒ-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaaqataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
	Avanersuarmi qanga nerisarisat nerisaapput (puisi arferillu, annikinnerusumillu naatitat), tamannalu Avanersuarmiut aavanni kviksølveqarnera, nunap sinneranut naleqqiullugu, annertuumik qaffasinnerunertigut takuneqarsinnaalluni.	Suliniutip annertunnginnera peqputigalugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit peqqisusaannut sunniutissat killeqarput. Peqqinnissaqarfimmut sunniutissat immikkoortami 4.1-mi eqqartorneqarput.		paasissutissanik katersineq annerunavianngilaq. Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Kalaallit Nunaanni nakorsaanerup ukiumoortumik nalunaarusiaa. Inuuneritta II 2013-2019 – Naalakkersuisut Inuiaqatigiit peqqinnerulernissaannik periusissiaat
4.4: Sunniutit annertusiartortussat (suliffeqarfinnut sunniutit pinnagit)	Misissuinerit piniarnermi aalisarnermilu sunniutit annertusiartorsinnaasut takutippaat: Silaannaap allanngoriartornera: Kalaallit Nunaanni silaannaap allanngoriartornera piniartunut aalisartunullu sunniuteqareerpoq. Silaannaap allanngornerata piniagassat allanngortippai, sumilu piniarneqarsinnaaneri. Immakkut angallanneq: Baffin Bugtimi immakkut angallanneq annikitsunnguuvoq. Kisianni angallanneq Canadami aatsitassarsiornernit atugaavoq (ingammik Mary River Iron Project), Pituffimmiillu immakkut angalaneq ilisimaneqarnani. Sunniutit annertusiartorsinnaanerani	Suliniutip annertunnginnera peqqutaalluni, sunniutit annertusiartorsinnaanerani aporaaffioratarsinnaasut annikitsunnguupput.	Periarfissaq 1 takuuk.	Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Canadami Baffinlandimi Mary River Iron Suliniutimut paasissutissat piniarneqassapput.

4: Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut allallu piujuartussat				
Sunniutip nassui-aataa	Tunggaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maanna piusut tunggavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaaqataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
	aporaaffiusinnaasunut tamanna eqqarsaatigineqassaaq.			
4.5: Suliniutip inissisimaffiata eqqaanik kulturikkullu kingornussatiigut ajoqusiinngitsumik atuineq	<p>Moriusap nunaqarfia 2010-mi matuneqarpoq. Ullumikkut Moriusaq atorneqartarnersoq ilisimaneqanngilaq. Takussutissaqarporli illut ilaat aasarsiortarfittut atorneqartartut.</p> <p>Sumiiffimmi kulturikkut kingornussanik, itsarnisarsiornernillu paasissutissanik peqanngilaq (tamannali VSB-mi nalunaarusiamut atatillugu misissorluarneqarumaarpoq).</p> <p>Aalisarneq piniarnerlu: Qaanaap eqqaani piniartarnernik misissuinerit takutippaat, sumiiffimmi qilalukkat qernertat aarrillu piniagaasut (Egevang, 2015). Ullumikkumut sumiiffimmi aalisarneq annikinnikuvoq, maannali aalisartut arlallit Qaanaap eqqaani nataarnarniartarlutik. Sumiiffimmi nataarnarniartarnerq pingaartinneqarpoq, nataarnarniarnikkut isertitassat killeqaraluartut (Egevang, 2015).</p>	Suliniutip inissisimaffiani killilimmik angalasoqarnissaa killeqartoq natsorsuutigineqarpoq, nunaqarfiup matoqqanera pissutigalugu.	Periarfissaq 1 takuuk.	<p>Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Soqutigisaqartunik peqataasitsinermut atatillugu Kommunimut Qaanaamilu innuttaasunut Moriusap atorneqartarneranut paasissutissat sukumiinerusut paasiniarneqas-sapput.</p> <p>Soqutigisaqartunik peqataasitsinermut atatillugu suliniutip inissisimaffiata eqqaata atorneqartarneranut paasissutissat piniarneqas-sapput (Qaanaami KNAPK-p innuttaasullu oqaloqatiginerisigut).</p> <p>Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut</p> <p>Egevang, 2015 Henriksen, 2016</p>

4: Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut allallu piujuartussat				
Sunniutip nassuiaataa	Tungaviusumik paasissutissat najoqqutassallu, maana piusut tunngavigalugit	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 1 FPSO-p umiarsuaani	Aallartisaanermi sunniutaa-raarsinnaasut Periarfissaq 2 Nunami (Moriusaq)	VSB-mik suliaqarnissamut paasissutissat piumasaaqataasut, paasissutissiisarfiillu pingaarutillit
4.6: Inisseeqqin-neq / inuussutis-sarsiummillu annaasaqarnermik taartisiat	Moriusap nunaqarfia 2010-mi matuneqarpoq. Ullumikkut Moriusaq atorneqartarnerseq ilisimaneqanngilaq. Takussutissaqarporli illut ilaat aasarsiortarfittut atorneqartartut.	Inisseeqqittoqassanngilaq. Suliniutip annertussusaa pequtaalluni soqutigisaqartunik peqataasitsinermut atatillugu piniartut inuussutissarsiorneranut sunniutaaratarsinnaasut minissorneqassapput.	Periarfissaq 1 takuuk.	Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Piniartut aalisartullu inuussutissarsiorneri piniarfigisartagaallu ullumikkut atorneqartartut soqutigisaqartunik peqataasitsinermut atatillugu nassuiaatigineqassapput. Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut N/A
4.7: Inuit atugarliortut	Ajornartorsiuleqatarsinnaanissaq peqqissutsimit, ilinniarsimassutsimit suliffeqarnemillu tunngaveqarajut-tarpoq. Qaanaap eqqaani (Avanersuarmi) 2010-mi peqqissutsimit misissuinerit takutippaat Qaanaami ilinniarsimasut ikinnerusut, Kalaallit Nunaat tamaat isigalugu. Piniartut aalisartutullu inuussutissarsiortut Kalaallit Nunaata sinneranut naleqqiullugu marloriaataapput, ineqarnerillu pitsaanatik. Aamma misissuinerimi peqataasut amerlasoortaat angerlarsimaffimmi imigassamik atornerluineq persuttaanerluunniit misiginikuaat, peqataasullu arlallit (annermik arnat) kinguaassiuutitigut atornerlunneqarnikuullutik.	Suliniuti inuit ajornartorsiule-rataannaasu-nut sunniute-qarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Eqqumaffigisariaavorli inuit ukua suliffissat inuussutissarsiorfissallu qaffannissaat atorluanngikkunikku toqqaannangitsumik sunniuteqaratarsinnaammat.	Se Scenarie 1.	Soqutigisaqartut pingaarnerit / Paasissutissat katersugassat: Qaanaami Kommunimilu oqaloqateqarnissaq, inunik ajornartorsiulerataannaasunik taakkunungalu sunniutaaratarsinnaasunik eqqartuiffiussallutik. Nuna tamakkerlugu suliat pingaartut Soqanngilaq

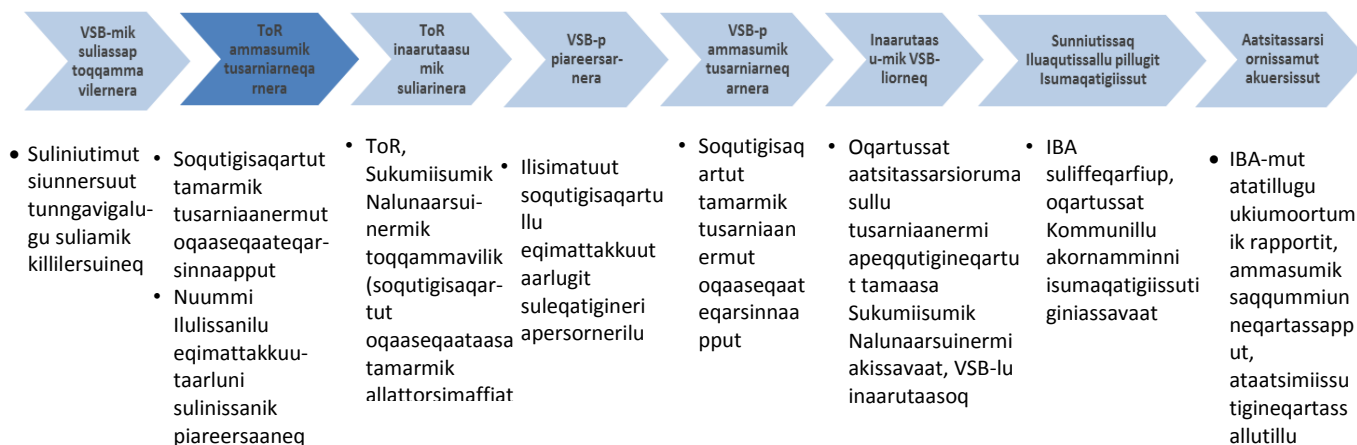
8 SOQUTIGINNITTUNIK PEQATAATITSINEQ

8.1 Akuersissutit suliarinerini piii-affiullu piunerani pisortat akuutinneri

Aatsitassanik piii-annermik suliat aatsitassanut inatsisip ataaniittut inooqataanikkut inuiaqatigiittullu nammanneqarsinnaanissaat inatsip qulakkiissaavaa, tak. Inatsimmi § 1(2).

Suliniimmi "social license" imaaasa pingaarnert ilagaat soqutiginnittut, pisortat tusarniaasarneri ilanngullugit akuutinissaat.

Takussutissiaq 8-1-ip takutippaa Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) nalunaarummik suliaqarnerup pingaarnermik ingerlannera, ersersillugulu soqutigisaqartunik peqataasitsisarnert suliamut pingaaruteqarlunnarnert.

Takussutissiaq 8-1: Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) suliaqarnermi aatsitassarsiorfiullu ingerlanerani soqutigisaqartunik peqataatitsineq

Soqutigisaqatigiit sulianut assigiinngitsunut peqataatinneqartassapput, apeqqutaasassalluni soqutigisaqatigiit qanoq ittuunerat aamma Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) suliaqarnermi ingerlanerata killiffia, Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq sioqqullugulu suliat ilagissavaat:

- Apeqqarissaarnert, tunngaviumik paasisutissanik pinissaq sunniutissanillu atorluannissamut/annikillisaanissamut tunngasut
- Suleqatiginnerit (Workshops)

-
- Suliniummut piunasaqaatit (ToR) pillugu tamanut ammasumik tusarniaanerit
 - Paasissutissat allattorsimasut, oqaaseqaateqarnissamut periarfissallit

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq aallartinneqareerpat iluaqutissat aamma iliuusissat, sunniutissanik pakkersimaarinnittussat, Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) nalunaarusiami suussuserneqarsimasut (takuuk immikkoortoq 7 qulaani) Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiisummi (IBA) ilanngussani aalajangersakkani tunngaviussapput. Sunniutaasut aamma iliuusissat taakku suliniutillu ukiumoortumik nakkutigineqartassapput nalilersorneqarlutillu. Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiisummi (IBA) peqataasut isumaqaatigiippata nakkutilliineq naliliinerlu, ukiup tulliassaani Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiisummi (IBA) ilanngussani aaqqivigineqartassapput. Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiisummi (IBA) ilanngussat imarisaanni allannguutissatut siunnersuutit Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiisummi (IBA) peqataasunit akuersissutigineqartinnagit (suliffeqarfik, Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut Kommuneqarfillu ataaseq Kommuneqarfiilluunniitt arlallit) tusarniutigalugit nassiunneqartassapput, ingerlatseqatigiiffinnut imaluunniit peqatigiiffinnut, peqatigiiffiit inuiaqatigiinni piujuartitsinermik soqutiginninnermik siuarsaassallutik siunertaqarpata s.i. suliffiit, suliffeqarfiit aamma Kalaallit Nunaanni atuarfeqarfiit sunnerneqarsinnaappata (takuuk aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi kapitali 18).

8.2 Peqataatitsilluni pisussaaffiit septembari 2017 sioqqullugu ingerlanneqartut

Dundas Titanium februaari 2017-imi Qaanaami ammasumik paasissutissiilluni ataatsimiititsimasivoq. Ataatsimiinnermi suliffeqarfimmit aallartitat, Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuinermi (VVM) siunnersorti (Orbicon) aamma Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) siunersortit (NIRAS) peqataasimapput.

Ataatsimiinnermi Qaanaami innuttaasut soqutiginnittut suliniut pillugu paasissutissanik tunineqarsimapput, 2017-imi aasaanerani ornigullu misissuinermi suliassanut pilersaarutinik, kiisalu akuersissummik qinnuteqarnerup ingerlanerani Avatangiisinut Sunniutaasinnaasunik Nalilersuineq (VVM) aamma Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (VSB) ukkataralugit. Saqqummiinerup nalaani aamma kingorna inuit apeqquteqarsinnaasimapput aamma ernumasutsiminnik oqaaseqarsinnaasimapput. Ataatsimiinneq qallunaatut ingerlanneqarsimavoq kalaallisullu nutserneqarsimalluni. Inuit 14-init ataatsimiinnermut peqataasimapput.

Tamanut ammasumik ataatsimiinnerup saniatigut, tamakkernagu aaqqissuusanik soqutigisaqaqatigiinnik apeqqarissaarnerit arfineq-pingasut ingerlanneqarsimapput, tassani qitiutinneqarsimapput nunaqarfimmi pissutsit pil-lugit tunngaviumik misissuinermi paasissutissanik katersineq, ilagalugu Mori-usap eqqaatalu atorneqarnissaa.

Peqataatitsilluni pisussaaffiit ingerlanneqarsimasut annertuumik allaaseri-neqarneri Suliniummut piumasaqaatit (ToR) akuerineqannginnerani Inuiaqatigi-innut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB) allaaserineqarumaarput, Inuiaqatigi-innut Sunniutissanik Nalilersuinerup (VSB) ineriartortinneqarnerani suliat ingerlanneqartussat ilanngullugit.

8.3 Maalaarfiusinnaasumik pilersitsineq

Illoqarfimmiut kiisalu soqutigisaqaqatigiit allat ernumassutigisaminnik imaluun-niit apeqqutigerusutaminnik saaffissaqaqqullugit maalaarfiusinnaasumik pi-letsitsisoqartariaqarpoq.

Maalaarfiusinnaasup innuttaasut tamakkerlugit periarfissittariaqarpai oqalulluni imaluunniit allalluni maalaarutit suliniummit pilersinneqartut imaluunniit sulini-ummi sulianut, suliniummi sulisunut, siunnersortaanut imaluunniit suliassinne-qartut attuumassuteqartut kalaallisut, qallunaatut imaluunniit tuluttut oqaatiginnissinnaanissaannut.

Maalaarfiusinnaasooq aaqqinneqartariaqarpoq nunani assigiinngitsuni periaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit aamma qulakkeerneqartariaqarpoq maalaarute-qarnermi ingerlatseriaatsit ajornaatsuunissaat tamanullu nalunaarutigineqarsi-manissaat, taamaalilluni soqutigisaqaqatigiit tamakkerlutik periarfissamik ili-simaqaqqullugit aamma ernumassutiminnik oqaatiginnissinnaaqqullugit.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup (VSB) allaaserissavaa maa-laarfiusinnaasooq qanoq ililluni pilersinneqarsinnaanersoq.

8.4 Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup (VSB) ingerlanerani soqutigisaqartut peqataatinnissaat

Malittarisassat 2016-meersut piffimmilu ilisimasallit tunngavigalugit, soqutigisaqartut Pituffik Titanium pillugu Suliniutum tulluartut taakkar-torneqarnikuupput. Nalunaarsuiffik 8-1-p imaraa soqutigisaqartut allattorneri. Soqutigisaqartut eqimattanut tulluartunut inissitsiternikuupput, taakkununga-lu suliassat Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermi (VSB)

nalunaarusiamik suliaqarnermi soqutigisaqartunik peqataasitsinermut tunngasut allaqqallutik.

Nalunaarsuiffik 8-1 Soqutigisaqartut allattorsimaffiat, soqutigisaqartunullu sammisassat

Soqutigisaqartut (Kalaallisut atii)	Soqutigisaqartunut sammisassat siunnersuutigineqartut
Oqartussat	
Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik	Dundas Titaniumip Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik sulialinni attavia pingaarneq
Aatsitassanik Suliassaqarfinnut Avatangiisinut Aqutsisoqarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia	Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut, Nukissiuuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (ISNNN) aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Aatsitassanut, Ikummatissanullu Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernemullu Naalakkersuisoqarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Namminiilivinnermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Pisortaqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Aalisarnermut, Piniarnermut Naalakkersuisoqarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Isumaginninnermut, laqutariinnermut Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Illisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Pinngortitamut, Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Kommuninut, Nunaqarfinnut, Isorliunerusunut, , Attaveqaqatigiinnermut Ineqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	ISNNN aqutugalugu paasissutissinneqassaaq
Qaasuitsup Kommunia/Avannaata Kommunia: Inuussutissarsiornermut, Aatsitassarsiornermut Takornariaqarnermullu Ingerlatsivik Attaveqaqatigiinnermut, Sanaartornermut Avatangiisinullu Ingerlatsivik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 3-mut Dundas Titaniumimit (Ilulissat) tusarniaaqqarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq

Isumaginninnermut Ilaqutariinnermullu Ingerlatsivik Avannaata Kommunianut Ikaarsaarnermut Ataatsimiititaliaq	
Nunaqarfinit aallartitat (Siorapaluk, Qeqertat, Moriusaq, Savissivik) Nunaqarfiit siulersuisui Kalaallit Nunaanni Rigombudsmangi Immakkut Angallannermut Aqutsisoqarfik	Tunngaviusumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini NIRAS-imit apeqqarissaarfigineqarsinnaasut
Kalaallit Nunaanni Naalagaaffiup sinniisua	ISNNN aqputigalugu paasissutissinneqassaaq
Qallunaat Imarsiornermi Pisortaqarfiat	ISNNN aqputigalugu paasissutissinneqassaaq
Politiit	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-imut 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Issittumi sakkutooqarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-imut 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Oqartussat Ingerlatsivii	
Pinngortitaleriffik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Kalaallit Nunaata Katersugaasivia	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik	ISNNN aqputigalugu paasissutissinneqassaaq
Kattuffiit allat	
KANUKOKA (Kalaallit Nunaanni Kommunit Kattuffiat)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 1-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Sulisitsisut sulisullu kattuffii	
Sulinermik Inuussutissarsiteqartut Kattuffiat, SIK Qaanaami Ilulissanilu SIK-mi immikkoortortaqaftit	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut aamma 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tunngaviusumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Sulisitsisut (GE) Qaanaami Ilulissanilu GE-mi ilaasortat	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut aamma 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tunngaviusumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu

NUSUKA (Nunaqavissut Suliffiutillit Kattuffiat)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut aamma 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Suliffeqarfiit inuussutissarsiornermut ineriartormullu attuumassusillit	
Visit Greenland	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Sumiiffinni ataasiakkaani inuussutissarsiornermik sammisallit (misissorneqarumaarpoq)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 3-mut Dundas Titaniumimit (Ilulissat) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Kattuffiit aalisarnermut, piniarnermut nunalerinermullu attuumassutillit	
Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat KNAPK Qaanaami sinnisoq (Tobias Simigaq)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut aamma 3-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk aamma Ilulissat) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tungaviumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Atuarfeqarfiit ilinniartitsinermut sungiusaanermullu attuumassusillit	
Aatsitassalerinermik Ilinniarfik Sanaartornermik Ilinniarfik - Sanilin (Sisimiut)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Inuusuttuaqqanut inersimasunullu atuarfik piareersarfik Piareersarfik (Qaanaaq) (Johnny Jensen)	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tungaviumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Imarsiornermik Ilinniarfik	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Issittumi teknologiimut Centeri (ARTEK)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Piffimmi inuiaqatigiinnut sinniisut	
Qaanaami Ilulissanilu suliffeqarfeqarfiit	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tungaviumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Qaanaami aalisartut/piniartut alaatsinaanneqartut	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tungaviumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Piffimmi takornialerisoq (Kristian Eipe)	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tungaviumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu

	nerillu
Piffimmi katersugaasivik (Navarana Sørensen)	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tunngaviusumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Piffimmi aalisakkerivik (Inughuit Seafood-mit Royal Greenland-millu pigineqartoq), (Qulutat Qvist)	NIRAS-ip Qaanaami Ilulissanilu illoqarfimmi sinniisunik tunngaviusumik paasissutissat aamma sunniutaasinnaasunik nalilersuinerup suliarinerini apeqqarissaarnera oqallinnerillu
Kattuffiit inuiaqatigiilerisut allat	
AVATAQ	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
WWF (sumiiffimmi sinniisoq)	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Transparency Greenland	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
ICC – Inuit Circumpolar Conference	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Pikialasorsuaq Ataatsimiititaliarsuaq	Suleqatigiinnermut (Workshop) 2-mut Dundas Titaniumimit (Nuuk) tusarniaaqqaarnermi piffissap kingorna qaaqquneqassaaq
Soqutigisaqartut attuumassutillit allat	
Pituffik (Thule airbase)	Suliniutip allaaserineqarnerani killiffimmi ilanngunneqassapput – saaffissatut siunnersuutigineqarpoq Pituffik (Dundas Titanium imaluunniit NIRAS), Amerikamiut Danmarkimi ambassadeat aqutugalugu
Vectrus Services (Thule Air Base)	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa
Royal Artic Line	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa
Air Greenland	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa
Apersukkat suliamut tulluartut	
Kåre Hendriksen, ARTEK (Angallannermut inuussutissarsionermullu misissuineq, 2016)	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa
Carsten Egevang, (Qaanaami piniarnermut misissuineq, 2015)	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa
Peter Bjerregaard (Avanersuarmi peqqissutsimik misissuineq, 2010)	NIRAS-ip oqarasuaatikkut tunuliaqutinik suliaqarnerup nalaani apeqqarissaarfigaa

9 MISISSORNEQARNIKUT SULINIUTIMUT TUNNGASSUTEQARTUT

Ataani allassimapput misissorneqarnikut Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinermik (VSB) suliaqarnermut iluaqutaasinnaasut, NIRAS-ip ilisimasai:

Bjerregaard, P. og Dahl-Petersen I.K. Sundhedsundersøgelse i Avanersuaq. SIF's, Grønlandsskrifter 23. SIF. 2010

Bjerregaard, P. & Aidt E.C. Levevilkår, livsstil og helbred. Befolkningsundersøgelse 2005-2009, Statens Institut for Folkesundhed. København. 2010.

Boertmann, D., Mosbech, A., Schiedek, D. & Johansen, K. (eds) 2009. The eastern Baffin Bay. A preliminary strategic environmental impact assessment of hydrocarbon activities in the KANUMAS West area. National Environmental Research Institute, Aarhus University, Denmark. 238 pp. – NERI Technical report no. 720.

Boertmann, D. & Mosbech, A. (eds.) 2011. Eastern Baffin Bay - A strategic environmental impact assessment of hydrocarbon activities. Aarhus University, DCE – Danish Centre for Environment and Energy, 270 pp. - Scientific Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy no. 9.

Egevang, C. Fugleobservationer i Nordvandet og lokalviden om fangst, Qaanaaq juni 2013, Grønlands Naturinstitut, 2015.

Henriksen, K & Hoffmann B. Qaanaaq Distrikt – Infrastruktur og erhvervsgrundlag. Center for Arktisk Teknologi, DTU Byg, og Center for Design, Innovation & Bæredygtig Omstilling ved AAU. DTU BYG, Januar 2016.

National Board of Health (Landslægeembedet). Year Report 2011 and 2012.

Nielsen, S.P & Roos, P. Thule-2007 - Investigation of radioactive pollution on land. DTU, 2011

Poppel, et al. SLiCA. Survey of living conditions in the Arctic, 2009

Sundhedsstyrelsen. 2011. Undersøgelse af radioaktiv forurening på landjorden ved Thule og vurdering af stråledoser.